

© 197.

5941

Enesetapjapaar.

Wanamuisse
nsitalawa
+ TARTUS. +

M
1995

Lahkeen tähtele paremmiseksi. -

Raamatut palutakse korralikult hoida! -
Arakavalaud ehk riikutud esemplari
eest nõutakse kolm rubla tasu.

Wanemuise
näitelawa
✦ TARTUS. ✦

Õnesetapijapaar.

Rahwatuks kolme waatuses:

Ludwig Anzengruber.

Tõlkinud: A. Kitzberg.

„Wanemuise“ näitelawa.
Aprilli Kurs 1910 aastal.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

76120

Osali^{2.}sed.

Maida = Jaan, rikas talunik.

Marqu tema poeg.

Arak, maalt kaupmees.

Kärt, tema naene.

Husta, nende poeg.

Kadak, kehv kondimees.

Mili, tema tütar

Koortsimees

Koortsinaene

Piiri = Piri

Jaane = Jaan } talunikud.

Sant = Andres K. Sild

Jass

Juss

Nüssik br.

Piider

Toomas

Willem

Leena

Mari

Liisa

} talu poisid.

} tüdrukud.

Kata, koortsitüdruk.

Perimehed, perinaesed, poisid ja tüdrukud

Esimene waatus.

Sügaw näitelawa. Paremat kätt wähe espool
wäike witsik, millest ainult aknad ja uks näha,
pahemat kätt akna all pink. Paremat kätt pa-
hemale, tagapoolt tulles ja kessel kõwerdust tehes,
wüb maantee üle näitelawa.

Besrüide ülesminekul nõlub warsti waikeiw
kirikusella hääl laulmise hulka.

1. etendus.

Kirikulised, pühapäewariides tulewad järg-
mises korras lauldes ja lobisedes tagapool üle
näitelawa ja naowad paha kätt ära, nimelt:
tüdrukud, poisid, sis mehed ja naesed,
pärast Elusta ja Kärt, selle pääle Arnk ja
Piiri-Jüri. Kohe laulmise ajal on tagapool
nähtawale tulnud: Leena, Mari ja Aisu, üks-
teise kõrwal ja käsi käes ja ainult paar sam-
mu nende järel salkades: Jass, Juss, Piider,
Thomas ja Willem.

Kirikulised (lauldes):

Käime sakest kirikun,
Nii kui ristirahwa kohus,
Elusõna, kepp ja sau

Olgu meile ^{4.} ingerohus!

Jass. Näis, ka kirikarrä täempe jälle siant
pikü jutuse peab, et änäp kõrtsigi min
aruga ei ole?

Juss. Nooh, ära inimesi ära eidiite!

Kirikulised: Et me kirija keelege
oma ligimest ei pustu,
Maha jätam koguni
ümmertpää ja halwa jutu!

Liider. Waate miante sammastist west
Jassil on! (Lööb Jassi kumhõlmad eest
välja.)

Jass. No mis sös? Sös ka tüdurku täawe,
ku na siast westi vastu kõrra pitsite
saawe!

Juss. Nojah, sös iki tagajärge midägi
tuleb!

Toomas. Wait! Waadese, kuidas Ülestee
leena paksus-om lämni.

Willem. See näib tubli toidu pääle saas-
nu olevet.

Toomas. Wõi sügise poole nätä ja
kuulda ei saa.

Mari. Shuuled nüüd, miast ümmertpää

5.
juttu nad must rällä aave. Om iki küll üte
-sitasiitiku.

Liisu. Siantse o's-puha waja soldanis ära
anda, ek pessets- sääl meel - maei ütle
kust - pähä.

Leena (poolmatuselt). See kulus neile ära küll!

Liisu. Muid ku - sin oma peas na siia jät-
me, mis?

Leena (räpatab pääd). Oah! Sell wõrukaalal!

Sell kulus-kigeedimene keretäis ära!

Kiviskubised. Et me õntsalt elame,
Ühetoist siin armastaame,
Ja kui ütskord sureme,
Siinse auwüki soame!

(Selle aja sees on kõik poh. nätt ära läinud ja
par. nätt tagapool Waida-Jaan, Piiri-Jüri
ja teised talumehed nähtawale tulnud, kel-
lele naased järgnewad.)

Waida-Jaan (rässakas mees, uhketeis talu-
mehes rüütes, jääb keest teed seisima, waatab
hurtsinnu poole ja tõukab kepiiga vastu maad).

Siante näru!

Piiri-Jüri. Kes see?

Waida-Jaan. Nooh! (Näitab kepiiga hurtsinnu)

poole.)

Piiri-Jüri. Ah wana-Madak?

Waida-Jaan. Noo-sia! Ieda täawe ometiḡ rik ilma inimese, et me kaitse igäwese wingamhe olemis. Muud kus-
t ta ziin jüst kirikutee weeren ja-
lun chen om, kust ma eḡa pühäbe
mööda pea käimä ja enmast wihast-
teme!

Piiri-Jüri. Noh, sös waate oiḡe ristini-
mese wüsi muiale, woi - osta tal see
loks käest ärä!

Waida-Jaan. Tal sai ju kolmekördine
ind pakut, - kas ta's müüb?!

Piiri-Jüri. Om jüts-nara!

Waida-Jaan. Iaripää om! (Waljumini
rääkides ja kättega hurtsiku poole wehke-
ledes). Kas näeb temät korra kirikus,
ku mia sääl ole? Ja ollus ometiḡ sin-
na asja, endel eḡapäe tädi kähän - ei
tule! - Miu pärast, mia ole sääl!
Hahaha! - Selle ziin tahab ka weel
mii kaala aia, aga - armas Jumal
täab esi. Tema täab. Jaah! - (Püstega ära,

(Tagapool ilmuvad Krusta ja Kärt)

Krusta (Kärdul näht ümber piha pannes). Ema
siit alla lääne joostan!

Kärt. Joostan? Kus veel aru pähän! Ei
jõua mää joosta.

Krusta (joorseb ja tõmbab oma kausa).

Kärt (joosmise ajal). Ai jessuke - pea!
Tasa-tasa-tasa! - Ai jook! (on löötsutades
alla jõudnud.) Oss sa! Murra või jala katik-
sia, sia oled jo siantsama nurivaim, ini-
meste lompainaja, ku su esä - (ähvardab
tagapool nähtavale tulnud Araku poole)
ku su esä! Ära sa mingi tule! (Arak
pojale murese küljelunde vahel.) Siust ei saa
ka muni, ku mõne vaesele külatähtsusele
rist kaala.

Krusta. Siantsele, ku emä olli?

Kärt. Jah, nagu mää olli - tasu ju-
mal taewan esi, sin maa pääl om mul
tedege küllät tegu ollu. - Tede üle olgu
ju peris polkownik - vähemp wällä ei
tule.

Krusta (jah, võib olla kah! (Mõlemad
pah. kätt ära.)

Arak (on neile järele näenud, aga nõnda, et
ainult rappumist näeb ja nagu lussumist
kuuleb, - tuleb piskamisi).

Laane-Jaak (tuleb tõtates, hing kinni
jäamas). Tere, kaupmees!

Arak. Tere!

Laane-Jaak. Ka kuulid - ka kuulid, ka
kella löödi juba?

Arak. Edmine kell löödi, saad aikselt
sinna küllat.

Laane-Jaak. Parim aikselt ku et kar
was jääb. Naine tei tulid taga: illas
jäed, illas jäed! - Päimpe veel õige -
onupoig limmast tuli käima.

Arak (Teda kõrvalt raadates). Loo - soo -
naine ja onupoig tulevis küll järgi?

Laane-Jaak. Nõu ei tuleki - nõu jäi -
ve nõu!

Arak (nagu ime, naurab). Nõu pease
kodun teinistust.

Laane-Jaak. Mis? - Nõu? - Ah ei.
Põnt võis rõtta, ega usta ei ole! Lõs ma
joose paremp rutu kodu tagasi. Juma -
lea!

Arak. Jumalege, jumalege! Waate et
sa enne kodu saad, ku kirik sisse
lühväs! - Hehe! (Astub kõrvale ja raiub
piibu pääle tuld.)

2. etendus:

Arak. Miili (hurtsikuat).

Miili (kehvades riides, lauluraamat käes,
pikkamisi ettepoole tulles).

Olessi raha mull,
Küll oless-asi hull,
Eläs-ku emändä,
Kaes endäl esändä!

Niind muiku waate, et
Saad sürwägi,
Poiss puttu näpuge
Si pürwägi!

Noh, ilman läde
Om ilus jah,
Ja silmä wisate
Wõik tüdruuk kah!

Putub kätte wüümäti
Iki mõni mait,
Mõni katejalgine —

(Käega heitis) ^{10.} Ole wait, ole wait!
Esäl om õigus, ku ta ütleb: mine parem
mõtsa, puu ala jumalt palleme, aga
mitte kirikus tõistel inimestel naarda,
ku sul ilusid rõõwid selgä panna ei ole
- No ja, mis ma's ka sinna tüki, mul
jo nõnda ilusid rõõwid ei ole, ku tõistel
egäs-nee rõõwa küll midägi ei awite,
pane woi noorme kampa paksu siidi
ja ehtid ümmer, ku sa iki küüräk oled
sõs ka küüräkus jäed, - pää asi om
iki see, mis rõõwaste zehen om. (Waata
häälmeele isennast.) Ja sellepoolest ole
ma esinde meelest wilewe küllät. Min
rõõwa - egäs neist nõnda wäge waja
äbente ei oleki. Mudiki, mis na niid
tõiste tüdrukide ehte kõrran om, - õnt
sa emä ilbu, ega na wul nõnda halwa
ei oleki, - eestpoolt, tagapoolt mudiki,
paikame pidi, ja - ja sellesamaga, mis
kätte johtusi. Küll na teenive. (stulub
pingi poole, selle juures on näha, et unid-
ruk teistrawa riidega lapitud on.)

3. etendus.

endised. Kusta. Margus.

Kusta (alles külisside taga). Tule; ku ma
ull üle, saäl ta istub.

Arak. Hurat, ~~maa~~ minu poig! (Paganib
pöosa taha ja kaotab selle juures oma tu-
bakkoti, mis tulevaruga ja taclaga alles-
käes oli; pöörab teda hõõma, aga seks ei
le enam aega.) Viits-ta puhä, lass-ta.
väia!

Kusta ja Margus (tulevad).

Kusta. Näed nüid!

Margus. No jajah!

Kusta. Nüid ole rahva, sedä tüdrukku
kohave.

Margus. Ärä pelgä! (Hüüvad lähemale.)

Kusta. Astu muud ku manu ja tee
juttu!

Margus. No iki mõistlikult. Sama aiga.

Kõkatab.) Hm!

Kusta. Mine nüid lähempes!

Margus. Küll saab!

Külla (kui mõlemad niimast sammku astuvad,

12.
nuttu silmi üles lüües). No mis te's nõnda
ilaten tulide? Viidite miut ei saa ja -
tuppe tetta' mia endeg' ka ei lase.
Margus: Ega's me selle pärast -
Husta: Temäl olli sinu manu vähä
asja.

Miili (raamatut käest pannes). Ah, mis
sa a'ad!

Margus: Hu sa pahas ei pane -

Miili: Vi mõista pahas panna midägi.

Husta: Ääd asja -

Margus: Sevä iki küll -

Husta: Hu sa lubas, temä istus vähä
sinu nõrva pengi pääle?

Miili: Mis mia taast keelä! (Nihutab
emale, Margus istub.)

Husta: Temä tahts sinu kõnelte.

Miili: Väi tat mõni keeläb. Selle tar-
wis on tal's giut waja? Ka tal esi-
ginu pahan ei ole?

Margus: Om iki küll. Sia - gia, mia
ole giut ammu nämmü.

Miili: Hihi - mia giut kah.

Margus: Sia oled Miili.

Miili. Hihi - ja sia oled ^{Wai}Wai - Mar-
rus.

Margus. No - ole jah, hehe!

Lusta. Hõhõhõ!

Margus. Mis sa's nõnda rumalast raa-
ad? Miili, sia, sia oled ihu tüdruk,
emmed?

Miili. tõstab häbelikult põllevurga suu-
tte ja naerab selle taga. Ah, mine!

Margus. Ku sia mint nõnda sallis, kui
nida siin -

Miili. tõstab põllevurga silmade ette ja
aatab pääga).

Margus. (kätega põlvede päalekiies). No
s-om jo asi ästi. Hehe!

Lusta. Hõhõhõ!

Margus. See nare isüteb jo kige paremp-
tu pääl!

Miili. (üles tõustes). Saada ta ära!

Margus. (ka üles tõustes). Mine sia väha
ä, meil om katersi kõnelte.

Lusta. Miski peräst kah. (Astub paar
ammu emale.) Üits om tubarakoti ära
ooten.

Arak (tasakesi pööstast). Liiä anna!

Kusta. See om ju isä tubakuskott!

Arak. Mis jundas-sia's-Waida-Margy
jellega sääl kokku kimmelted?

Kusta. Wait, sht!

Margus. Miili, ku sa söber tahad olla,
sõs tütle selle pääle, mis ma täias-
jaa!

Miili. Mike pääle?

Margus. Anna selle pääle käsi!

Miili. No ei - anna kuradile käsi, ta
võtab kohe väikse sõrme kah - ei - ei

Margus. No, ku sa ei taha -

Miili. Näe, kuigas saab ka kohe - jeh
käsi sin, paljust kätt ma ei anna -
(annaab põlke sisse mässitud käe) esme
ku ma ei tää, mis-pääle ma anna

Margus. Oled iki kah - kõitsi manu
kantsme piad tuleme -

Miili. Ai jöök!

Margus. Muud ku tõise rööva pane
selga.

Miili (kurvalt). Miid ei oleki tõisi!

Margus. Noh, oled nendesamadege ilus

Miili. Mis sõs küll ilma inimese üt-
lewe!

Margus. No kaequ mõni midägi ütelte,
ku - toppa ei tana saia! (Wotab esimese
sõrmega Miili esimese sõrme ümbert kimmi.)

Voh - sa s - iki tule!

Miili. Sus ma's pääse! (Wearad sõrme
ja kallutavad selle juures ääsi - tagasi.)

Krusta (isale). Suuled? Kõrtsi manu
mib selle! Niid saab nalja!

Arak (naerab). Kuradi poiss oled!

Miili (sõrmesedamise juures õhates). Jaa -!

Margus (nõndasama). Mudiki! (Katsuvad
üks teise sõrme latti kiskuda ja naeravad,
kui üks teisest kõvem ei ole)

Krusta. Sedä peab wana Waida - Jaan
esi ka nägeme!

Arak. No nimelt, nimelt! Sia mine ja
ku kivi wällä tuleb, - üttele wana Jaanile,
ta tulgu kõrtsi manu, miul on ädälise
asja pärast waja kokku saia. Mia wõ-
ta jälle Miili esä, wana Kadaku inde
pääle ja too temä ka sinna. Suke on
waja kapleme aia.

Husta. Hõhõhõ! 16.

Miili (tõmbab kae ära). Flus-ilm täem
trak. Iest saab tükk mis tükk! (Naer

Husta. Hõhõhõ!

Margus. Jaa. Jaa - om -
trak (kaob pöösaste wahle ära).

Hustal ettepoole astudes). Mia lää niin
kõnelke tee pääle, muud ku - ärge
muud katik kõnelke! (Pah kätt ära.)

Margus. Mine pääle, naru! - Sia, Miili,
ka sa tääd ka, me oleme õiguse pe-
rast juba wana tuttaw -

Miili (naerdes). Mudixi, sia oled jo
sesama, kellel mia, ku ma alle wäike
olli, nitskõrd koolist tullan püssi
lumme täis-topp'se -

Margus. Jaa, jaa - see ma ole. Oss-
sa eldese küll, Miili -

Miili. Koh?

Margus. Iles sedä os wõinu mõtelle!

Miili. Mida?

Margus. Ja - sedä ma esiki ei tää.
(tõmbab Miili kaenlasse.) Muud ku -
miin om täempõ ku jõulu!

Laul.

Margus. Sir üpsas, kass-kargas,

Miili. Ja rana' karu löi -

Margus. rummi,

Miili. Tulge poisi -

Margus. keeruteme,

Miili. Lõrtsi kambren om -

Margus. rummi!

Mõlemad. Rallalllaah, rallalllaah,
Rallalllaa, rallalllaa!

Margus. Kuule, Miili, mitu päewa,

Miili. ütles sul jo -

Margus. minu silm,

Miili. Et sa armsam -

Margus. oled mulle,

Miili. Sui võik see -

Margus. maailm!

Mõlemad. Rallalllaah j. n. e.

Miili. Jaani õhtu, tule ääres

Margus. Nägin kiige pääl -

Miili. masind,

Margus. Ja soowsin -

Miili. ^{10.} Kõik see õõse,
Margus: trumastarsid -
Miili sina mind!
Mõlemad. Rallallaak jne.

Margus: Miili, tohin juttu aada,
Miili. Wäga kartlik -
Margus: minu meel,
Miili. Tosta omad kenad -
Margus: silmad,
Miili. Julgem siis minu -
Margus: keel!
Mõlemad. Rallallaa jne.

(Jooksivad mõlemad pah. poole ära.)

Da capo.

Margus: Lima-tännä veri weab,
Miili. Shui ta meie -
Margus: soontes keeb,
Miili. Lõome lusti -
Margus: weel täna,
Miili. Saagu homme -
Margus: mis saab!
Mõlemad. Rallallaak jne.
(Nagu enne.)

4. stendus.

Arak ja Kadap (tuleb huurtsikust).

Kadap (kõhetumuse, ettepoole käimise, keh-
vades, lapitud riides, pikad juba poolhallid
unpsid, lävest astudes). No tümpu on
see asi jälle nkan! (Tuleb ettepoole.) Miiili!

- Noh, tää, kus ta's nüüd on kämmä!

Arak. Tere hommukust, Kadap!

Kadap. Tere!

Arak. No kuidas lääb, kuidas käse käib?

Kadap. Kuidas ta's piab minime sitas-
te ja sitaste.

Arak. No siul ju toist vastust ei ole,
kuisu kunas tahad, iri - sitaste ja sitas-
te.

Kadap. No ole rõõmus, kü siu päü veel
rastu orsa kaapi ei ole saanu, nõnda et
riivad, lagi lääb ütten, seni - kü sellege
vä arjind.

Arak. Kuulid juba, va' Räägu - Mats-
ila ööse jala öieli aanu ja ära kooku?

Kadap. Soo. Kumalus puha.

Arak. Ja holda puuloikajal olevet

20.
peenikest peret manutulu, kaits-tükse
kõrraga.

Kadak. Soo - rumalus-puha.

Arak. Oled sa inde meelest tase, et sinu
puha rumalus om, sündimine ku sure
mine.

Kadak. No seda tempu ei ollus ka ke
lepit waja teta, mis äda pärast siia
sündide, ku jälle sureme piab? Paremp
jäägu ega üts sinna kusta om.

Arak. Ega sinu tahtmise järgi ei saa
ku sa jumal oles, sa tees iki oma
pää järgi kirk tõisiti.

Kadak. No teede jumal ma nõ küll
olla ei tahas.

Arak. Hulus iki sinu ka ära, ku sa
temäge parempole jalale saas. Täemp
ei ole sa jälle kirikus lännü?

Kadak. Ka sa sääl oled?

Arak. Mia niind, ega mia emäst ei
kõnele. Mia käi üttepukku kirikus.

Agas sinu ei tees ka raasike jutlust
ja jumalasona alba.

Kadak. Ole tat küllät kuuln, luteruse

ja juudi usu moodu. Omi jo ää jutt ja
kõne - aga kust see's-om rõet? Jaa - ku
rõis päewa ja sinise taewa ja mõtsa
ja kige muu käest, mis ilma pääl om,
kõsta, et newa seletust annas, - see sõs
oles - aga nõnda om puha tumm, si
kuule egä ei kõnele. - ja inimese om
taolaku. Ma saapellest aru, egäüits
muretses oma ette. - Ja öhkab ka mõni:
rõta mul paar loodi võletsust päält maha,
sõs täab ta omistig, et kumstõistku tõist
egäüits kate loodige man oodawe, et nägel
pää pääl jälle täis saas. Aga nõnda kannab
egäüits oma, om keset keeru, röömustab ku
kewäde tuleb, et jälle midagi loote võib - ja
sõs läab jälle rik allapiidi ja inimese om
kurwa ja röömse, kudas pilve joosewe ja
käime, ja - si tää esiki, misperäst ja kudas.
Kumalus-puha!

Arak (on espool seisva kimmuli pööratud
püti põhja pääle istunud). Juba jälle! - Egä's-
mia alba es mõtte, mia ütli ainult, et ini-
mese sellest juba kõnelewe, et sia kirikun ei
kõi.

22.
Kadak. Mudini, newa joosse ja karja ka
sinna ja kisendese Jumalel kõrva täis,
miul ei passi. Mia lää, palle Jumalt sää
kus toisi ei ole, kus me nella silma all
oleme - miul om esi oma palwe.

Arak. Miante?

Kadak. Et ta ole!

Arak. No kas ta's ei ole?

Kadak. Rikastel võib ta olla. - Aga mi
tee sellest tääde, tee ei ole ädä nammü,
tühjä kõttu kannate saanu, teil ei ole
waja ollu emrast kõweres ja kiiwä or
jaste - peris Jumale ilmaaigu, ei miika
ni muu sest, ku it ega päewäge roh-
kemä ädä ja wiltsust manu tuli! Mis
te tahide, sedä teil olli. Waate miut ja
- no ütleme wana Waida-Jaani, sedä sa-
ripääd, me oleme ütewannuse - miante
mia ole! Mis tees niist tääde, kellel
ää päewä ainult sös ollive, ku na alle
käpukile mahan roomasive ja ku juba
jalgu ala wõtme ja elust aru nakasive
satama, tuli ainult süle ja seljäge wilts
sust, it jäe manu rumalus ja lollis. Ah,
puha rumalus!

Arak trummeldab jalga^{no}dega püti pihlas.

Kadar. Mis-rommi sa, s-nüüd lood? Et
mida sul siantsid asju kõnle, millest sa
aru ei saa ja mis sa kuulda ei taha? Seda-
viisi olevet vanast rommi lood, ku mõnda
pooma mint, et sõnu suhu kinni matta.

Mede päävil seda anap. ei teta. Ja - poonu,
neil ollus-alle midagi üteltte ja kõneltte.

Arak (naerab). Poonu anap ei kõnle.

Kadar. Narri, kes zangi tulba külge kinni
om köidet - mudiki mitte, aga siantse,
kes ula ümmer jooseve ja kelle pääle köis
ei akka. - Ku inimese siut tunne, kudas
mida sut tunne! Siasusid ka ainult seda,
mis sa küünarpunge mööta ja kaalulaw-
ra pääl kaalu saad.

Arak (üle tõustes). No, no, tasa iki -
mida ole iki õige ristüinimene.

Kadar. Äia äia-situ! Ei ole kuulu, et
inimese sellest juba kõnelewe.

Arak. Noh, noh - ei oles uskugi, mi ant-
sid aake ja täis oled! Waate, mis mul siin
om! (Wõtab põuest väikese laberiku pudeli.)
Wõta tilgake, sul om kurk kuivas kõnelt.

Kadak (joo). Puh! ²⁴ Kõrgeteb ku põrgu
tuli!

Arak. Soo? Wõi kõrgeteb! No, ku ta k
weteb, sõi lääne kõrtsi manu kistute

Kadak. Mia äämelega kõrtsi ei (lähe
lää!

Arak. Pagan! Kläi sakembest kivi
sõi pääsed ka sakembest kõrtsi. No tule
pääle, mia massa.

Kadak. Mis mia joo, jõwra ma esi ka
massa.

Arak. No tule, tule, täempe saab kõrtsi
man nalla. Saad ka midägi näta.

Kadak. Midä's?

Arak. Iidä ma ei üttele, piad esi nägemine

Kadak. Ku see jälle mõni - rumalus
ei ole!

Arak. Saab's näta, ka sa ütled, et ru-
malus om. Lääme, pane tare uss-kin-
ni.

Kadak. Ega sinna kenmig midägi siss
ei wii.

Arak. No's, lääme pääle! (Kavrab enes
ette.)

25.
Kadark (võtab straku päevarest kinni, järg:
mine kõne minnes). Ieda piad sa ometig
esi ka ütlemine, et see rumalus om, ku ma
siinge iten tule?

Strak. No olgu's ka rumalus, sin sõnade
järgi om ju ilman - puha rumalus.

Kadark. Om ka puha rumalus!

(Esirüü.)

Muudatus.

(Lõõtsituba, laudsina läbi keskelt pooleks-
jastatud, mis tagasinaast kuni ette ulatab, aga
nõnda, et es süügi veel vaba ruumi jääb. Pahi
kätt ruumis on tagasinas-üks maantee poole,
sellest pah. kätt letilaud, selle taga teine üks-
nature espool sina ääres laud ja teine päris
es, pah. kätt. Paremat kätt ruumis on taga-
sina ääres laud, par. kätt espool kõrvaline
üks, par. kätt es üks ja laudsina ääres
teine laud.)

5. etendus.

Hõrtsimees, Kõrtsinaene, pahi nätt es
istuvad Margus ja Miili.

(Miili istub selg vastu seinä, Margus tema
vastu; mõlemate es seisab suur tühi õlle
klaas.)

Margus (klaasist kimmi hakates). Selle
peäle joome veel raasike.

Miili (hoiab kahe näega klaasi kimmi).

Mia ei taha änäp - pähä lääb!

Hõrtsimees (juuakse tõtates ja klaasi oma
nätle kiskudes). Miili, mis sa jahid - ja
tühjä luasi ehk rahid - tee iki nõnda
ku Margus tahab - õlut tuleb ku kahab
viits, kaitis, kolm - olema jälle siin!

(Tõrmas letilana poole.)

Miili. Ha sedä nüüd raja om, usk rah
lääb ärä.

Margus. Ah mis, egä's see egäpäe ei
ole!

Hõrtsimees (õllega tülles). Ku änäp kemu
juuwa ei taha, kust võta mia rendira-
ha? (Paneb õlle lauale.) Soo!

6. etendus.

Jass, Juss, Piider, Thomas, Willem

(juurest läbest).

Kõrtsimees (neile rästus). Kirik löödi wällä
jah - inimese tulew iki kõrtsi kah! Mis
ma's-ko?

Mõned. Raasike wiina!

Jass. Tilk õlut!

Kõrtsimees. Raasike wiina - ei tee piina -
õlut iits-tilk - silmapilk! Üits, käits, kolm
- ole ma jälle siin! - Wanamoos, ära aia
rümid juttu - tee ruttu! (Tormab keldriloogist
alla)

(Poisid wõtawad teise laua ümber aset.)

Jass. Ka te näede ka, kes sääl istuwa?

Willem. Waidas-Margus ja Miili.

Juss. Ai jook!

Kõrtsinaene. Poisi, ka te worste tahate?

Thomas. Sedawiisi kirikõrtsin ei küstä.

Piider Siin piab kõne puha rümin ja
riian oleme!

Kõrtsinaene. Jaa - aga egäiits - seda ei
mõista, miul ei ole oma wanamõche päät!

28.
Juss. No näida mind üits suuremp wasit
kui tema, ma massa kaitse-kopikud!

Hõrtsinaene. No, no, waadake Hutsinu
kõrtsimeest, sest saavig, ku minu mees siia
tulli, ei pista sinna ämp kennig jalgagi,
sest et ta inimesteg, nonda inimes Kawwa
ei mõista, ku minu mees. Siante päi on
iki Jumalaand kah.

Willeim. No mudiki, ku mõni siante tar
om, et ta toise puha närris-teeb!

Hõrtsinaene (lööb rusikaga laua pihhta). No
ka te tahade wõste, wõi ei taha?!

Mõned. No too üits!

Hõrtsinaene (ära).

7. etendus.

Endised perimehed, siis Arak ja Kadak, kõige wimmati Kõrtsimees. (Perimehed,
nende hulgas Piiri-Jüri, tulewad par. kätt
unsest ja wõtawad tagasina ääres laua üm
ber aset.)

Juss (Marguse ja Miili poole piludes). Need
kaitse-saal...

Willeim. Niist om mul ää meel. Hehe!
(Arak ja Kadak par. poolt.)

Arak (läheb es, nihutab waheseina ääres pingi pääl kuni nukani, wahib teisi tuppä - mis ta pärast mitu korda weelgi teeb - ja naerab iseeneses, kui ta Margust ja Miihit näeb). Tääl na ju om!

Kadap (istub temale wastu).

Hoõtsimees (toomab jändelitega keldrist üles). Soo, niind woime akate - ääd olewad jakate. Wai - ke tilgane ei ole kelleki mure - kes tat wana inkeni wõtab, noorelt ei sure! (Toomab ümber waheseina.) Tuleb ja tuleb inimesi - ha, tere! kaupmees esi! - Näe - wana Kadap kah - (koputab temale öla pääle) ilma ime jah! - Mis ma's too?

Kadap (näitab Araku pääle). See ostab.

Arak. Min wiina woid tuuwa!

Hoõtsimees. Hõlbab temäl ka juuwa! (Tis - tele.) Mis ma's teile too?

Mõned. Esi ei tää?

Piiri - juuri. Ka me edimest korda siin ole - me?

Hoõtsimees. Oige! Hoõtsimees piab esi tää - me ja egäl omra sordi ette saadme. Üits, kaitse, kolm. sh - a. jälle siin! (Toomab minema)

Piider (peab kõrtsimeest ^{30.} käiksest). Pia! Mis
seht sel Margusel Miilige om?

Kõrtsimees. Tahave esi jutu aia - nendest
võib asja saia. See om puha ää - lase, mis
lää! (Ära)

Miili (hummul) Kuuksid, Margus, kõrtsimees
nimets min esä nime, mia pelga - kaup
mees om ta vist siia toonu, wahib esi ütte
lugu ümmert nurga siia poole. (Kihutab
esmast ümber nurga vaatama.) Ei ulate
nägene. (Võtab pahema käega põllenurga,
paarib kiinnainnuse lausa ja pää käe pääle,
nõnda et ta poiste poole põlle läbi warja-
tud on.) Poisi wahive ka üttelugu siia
poole - si ole anäp kedagi ää olla!

Margus. Ei ole wiga, mia ole ju siin.
Mia ole ju ka alle siin!

Kadak. Mis sa säält üttepüksu üm-
mert nurga wahid?

Strak. Ah mia? - Midä? Waati nõnd-
sateg, ka kõrtsimees juba tuleb.

3. etendus.

Kõrtsinaene (letitagusest uusest talid-
reutegas). Waida - Jaan ja Kusta (par.

poolt). Kortsimees.

Kusta. Sääl ju esä istub!

Waida = Jaan (astub ruttu paar sammu sinna-
poole ja kõõristab). Mis? See ka sääl!

(Pöörab juba ümber, et tagasi minna, siis:)

No seda ei pia remmig ütlemine, et mia te-
mät pelgä! (Astub edasi, aga istub par. kätt
luna juurde.)

Arak (on üles tõusnud ja Waida = Jaani
juurde astunud). Tere, wana Waida!

Waida. Kas sa 's' ütsinte es-moista tulla,
mis sa 's' sellest süä wedäsid?

Arak. Mis - süä wedäsid? Temä om ka
siin ja - korts-om egänte perält.

Miili. Jessuke, nüüd om sin esä ka siin!

Su see asi ästi lõpeb!

Margus. Istu ilusti wagu, newä ei näeki
meid.

Miili. Mia jo ei liigutezi, aga - paremp,
ku me juba läwest wälkän oles!

Kadak (pöörab Araku poole ja tõmbab teda
käiksest). Kuule - mia ei taha siin änäp
olla - ku sul temäge kõnelte om, jää süä,
mia lää ärä. (Pöörab üles.) Ääd pääwä!

Atrak (surub tema istmele tagasi). Ah
mis sa, kus sa lääd, aiga küll!

Kadak. Ah, sellest ei tule ääd. Hastid
ja austid oleme üksteise eest kõrva o
Den - ka me's nüüd sin toistele ääs
mees tülli piame mineme?!

Kõrtsimees (tuleb pudelitega keldrist ja to
mab ümber murgas)

Waida. Mis ta üteli?

Atrak. Ah, ei midagi!

Kõrtsimees. Näe, näe, Waida - peremees
kah! tere õhtust jah! (Ruttab tagasi ma
lana juurde ja paneb pudelid kääst.) Nüüd
om sin - õli ja viin! (Astub Waida
Jaani juurde ja rötab mitsikese pääst.)
ei tää, mis siis soovitakse? Pilgake teid
oma viina väi?

Waida (nokutab pääga).

Kõrtsimees. Seda ma tää - iki mis vä
uits, kaitse, kolm, ole ma jälle sin. (Ää
Püder (on seinä päält moll-pilli rötanud
plõksutab keeli.)

Jass (laulab). See mul meeldib, kui ei
Püder selgä käänata,

Sest et kohe näha sääl,
Et tal paik om seljä pääl!

Koor Sest et kohe jne.

Margus (võitab klaasiga lano pihta ja
tõuseb üles). Puraski perät - (astub poiste
juurde.) Ma ütles teile ääge, siante nass-
mine jätkre!

Jass (kaitses naljakaalt vastu). Ah mine,
egäs seda kenning ei usu, et siel sellege
sääl tõsi taga om.

Kustal (on ka poiste juurde läinud, laulab).

Tasta pärast, sõs om nalja,
Sõs saab külän pulmanalja,
Margus Miili ära võtab,
Poismee põlwe maha jätab!

Miili (kumled niid - õh!) (Näitab
naljasti, pöörab näo seinale poole.)

Poisid (jüstavad laigul naerina,
kui nad Miili paigatus selga näevad,
karjuvad ja löövad rusikatega vastu
lauda).

Margus (kargab Miili juurde, paneb tema-
le kae ümber piha ja hroostib teda). Mii-
li!

(See ühel ajal.)

34.
Waida (ruttu üles tõustes). Mis-saäl Wada
Marquesege olli?

Kadak (nõndasama). Mis-saäl Miliga
olli? (Mõlemad astuvad lähemale ja näe-
vad mis sünnib.)

Waida Marqus!

Kadak. Milii!

Waida. Tüdruk lase walla!

Kadak. As-sa ilma-rigu!

Waida. Marqus-süa tule!

Kadak. Milii, sia tule süa!

Marqus (on tüdruku piha ümberit kinn
ni tõtnud). No tule, lääneis süma,
ku kästäs!

Waida. No sedawisi - sedawisi mitte.

Mis-tuleb süa ja tõine jääb süma!

Marqus, sia tuleb süa!

Kadak. Milii, sia tuleb süa! Tüdruk
tuleb süa, see piab silma ala jääma.
Sin on kõrts, sin ei ole kenig tõi-
sest suuremp.

Waida. Ka sin tüdär's-ka kõrtsime-
hel midägi teeni and's-?

Kadak. Ah sia arwad, it sin poig te-

35
mä sest mass's? (Pistab käe ruttu taskus)

Mis-te's ära jõide?

Miili (viivitades): Kolm pudelt.

Kadak (tõmbab kohkudes käe taskust tagasi): Kolm - pudelt?!

Waida: No ärge selleperäst tillu minge, see om minu asi! Ja ku sa sellege lepid, võib Miili kõrtsinaise manni istu.

Kadak: Kõrtsinaise manni? Istu's kõrtsinaise manni!

Waida: võib poja kumehõlma pidi par. kätt ette lanna juurde ja istub temaga sinna ma-
ha). Margus, süä istu - ja nüüd sellele mulle, poiss, kuidas sa slantsid trikke teid - ja sellege - minu viharainlase tü-
rge pääleki - sia - Waida: Jaani ainuke poig! Poiss, kelle järgi kix tüdrukku juha söömi lasku?

Margus: Ja varbid kah, ku na jala juha aia soas!

Kadak (on Miili endise aseme pääle tagasi rünnud): Süä istu, ja ku Margusid veel kõrva lähikses tuleb, loika silme rõhela!

36.
Kõrtsinaene (on Miili kõrvale istunud)
Waida. Liante poiss, nagu sia, ku s
oma sõrme arki aad -

Margus (nagu enne). - sõs mul käe
mp karmami ei mahu. Jätä, esä!

Waida. Suramuse perät - piab's siul
iki see rüümäne sõna jäämä? Ära te
tä rumalt nalja!

Margus. Mia ei tee kü nalja.

Waida. Tõunas see asi pääle akus, sia
te rumal temp?!

Margus. Täemp pe alle.

Waida. Ja piab ka täempise päewäge
lõppine.

Margus. Mia ei ole temäg pääwiti kau
pa temmü, waid igäwetse ära pääle, ku
das ma's täemp pe koke jälle lõpete
saa? Piad iki rausike rohkemp aiga
andme, esä.

Kadak. See on puha rumalus ja
sel ajal on lõpp, ütle mia. (Läheb oma
koha päüle tagasi.) Looma otsits-par
ra wällä ja lastas-paari - inimesteg
-münd ku pahante emäst! Puha

rummalus!

Waida. Seda sa ometiig' wõid arwata, ku
sind naist waja on, et sõs mia esi ta sul
wõta.

Margus. Sõs sa o's pidanu ka waha
tõtkame, miul on ammu aig (kähäis.)
kähän. (Tõuseb üles.)

Waida. Thus sa's nüüd jälle läid?

Margus. No - tal ei ole jo sääl midägi
juurwa. Süä ole ma toonu ja see ometiig'
miul, Waida - Jaani pojul - ka ei sümmü,
et ma tat kuivalt istu laase. Ma laase
tal midägi tuurwa

Waida. No mine's, aga tuli sa kohe ta-
gasi!

Waida ja Kadak (teine teise laua juures,
istuvad üksteise vastu ja wahtawad üksteise
maha. Wähe aja pärast wõtawad üksteise
kui teine noa wälja ja hakkawad laua
küljest loipuma, wahetewahel wihaselst
üksteise otsa wahtides).

Kadak (Waida - Jaani juurde astudes). No
ka see ästi ei ole, et ma su kõrtsi
manu kätte tulla? Ka sul o's asjast

aimu ollu, ku mitte^{38.} mia - ?

Waida (wiseb ja loigub edasi). No - ole terve kah.

Arax (Kardaku poole). Ka siul o's me
ei tullu seda pilläte, ku mia su siia
mis toonu?

Waida (nondasama). Mitte unel kah.

Margus! on lara päält klaasi rötmin ja
navigatist poistest mööda letilana juur
läinud; tuleb niind täiditud klaasiga. Mi
juurde tagasi). Joo selle pahanduse
pääle!

Miili. Ärä tulla lähürses!

Margus. Mireperäst? Mia ei pelgä! (A
hustab lähemrale.)

Miili (loinab temale).

Margus. Noo? Mis see 's tähenteb?

Miili. Esä ütöl, ku lähürses tuleb - lo!

Margus. Ute ma sai, egä ta kätte es
näsl anda?

Miili Es.

Margus. No sippa's sinna poole!

(Jotub Miili nõrvale.)

Miili (vaatab hirmul teisi tuppä). See

voib olla, Margus, et tüdrukut-poissi
istuve ja üht teist, mitte sõna ei kõne-
le, aga - minu ja sinu isa, see on küll
teistsugune paar.

Waida (lööb oma nasa otsapidi laua sisse).
See on juha sinu karvalus!

Kadak. Miu?

Waida. Muidugi sin! Siante väimees, see
sul ära kulus! Sina oled oma tütre esi minu
poisil kaala saaten.

Kadak. Miu? Heh - juha rumalus! Sina
mäistad tüdrukid teistel kaala saata,
mitte mia. Küsi oma Marguse käest.

Waida. Marguse käest? (Pöörab ennast
sinnapoole, kus Margus enne istus.) Kus
ta's-kuramus-jälle sin? (Näeb teda Miili
juures.) Margus! Siiä tule!

Margus (tuleb küni vahesinani). No -
siin ma ole!

Waida. Margus, mia küsi sinu käest, ku
isa poja käest: kas sa edimese sõna
ühtli ja seda asja akasid?

Margus. No kuidas sa müidid? See on
esiki täade, et poiss akkab ja küsib:

Ka sia mint tahad ^{40.} wõi ei.

Kadak. No kuulid nüüd! (Lööb oma n
laua sisse.) Sinst wõib enne seda usta,
et sia oma poja min tütrele kaala saa
sid, et ta tüdrukku ära raiskas! See ollus
sul moka järgi ollu, mis?

Marta. Miul? Mia tunne oma poiga.
Küsi Miili käest!

Kadak. Miili!

Miili (on Marguse juurde tulnud, toetab
kema najale ja waatab üle selle öla). Mi
om?

Kadak (karegab üles). Sina reostu - ka
za ei kasi!

Miili (jookseb rootsinaise juurde tagasi)

Kadak (temale pikkamisi järele minnes)

Mia küsi sin käest ku esä - ka Mart
gus tuli ja akkas seda asja - õige me
he jutu ja kõnega?

Miili. No küll ma tal õ's näiten, ku
ta teist moodu õ's julgunu tulla. Mis
me kõnelime, olli puha nagu pruudi
ja peigmehe wahel kõlbab, kirk muu
puha peräst pulmi.

Waida. No kuulid nüüd?

Kadak. No ja, ja - sõs ei ole meil kum-
maki selle rumaluse man süüdi.

Waida (üles tõustes). No sedä veel! Aga-
niits ta puha - nõnda või nõnda, mia
sedä ei salli, et minn poig sin tütrege
jahib!

Arak (Waida - Jaani kõrval seistes). Siul
om õigus!

Kadak. No see olgu sul täädi - mitte et
me kaitse niitsõisele parra ei oles, kenna
jumal, niits om iki siantsama rumal
ku tõine ja rik siante jaht man beid
om puha rumalus - aga ku minn tüdar
ka kolmpõrda rumalemp oles ku ta om,
sin poja jaos sõs-ta iki veel liialt ää!

Arak. Siul om õigus, niite munn ku!

Waida. Liialt ää - sin tüdar minn pojale -

Waida. Jaani pojale -?

Kadak. Muidiki liialt ää - sin Margu-
sele anna ma oma Miili - oma ainse
latse? Sedä ei ole!

Waida (uhkelt). Nõnda kaugele ku silm
ulatab waateme - om puha minn!

Kadak. No sõs^{42.} ei ole sin jõe sin, see
noid sa ammustaiga änäp ei näe.
(Koik naeravad.)

Waida. Sin seist kõndeb näljatse uhkus.
Worst oli kõrgel laudil, rebane es ulati
manu ja ütles ta om kõver, ma ei ta
hakiwat.

Arak. Ütle, üttele tul õigust!

Kadak. Ja sia ole uhke, et sa rikas
oled. Hga õeldas, et mõne rikka worstim
olla saipuru.

Arak. Hõhõhõ! Ära jäta sõnu röl-
gu, ära jäta!

Waida. Uhke, ütled sia? Ka see uhkus
om, ku inimene taab, kes ta om? Hga
singe ei ole jo läbisaamist ja esi ütled,
katekinnine aastast, ku me lahku
lätsime - ka sa es ütles lahku me
nüüd küll lääne, aga et me lastest
saanig sõbra oleme ollu, ei ole meil
waja üitstoise pääle wihatse olla?

Kadak. No ka mia's ole riha pidanu
Kõndnu ma singe änäp ei ole ja kõr-
wa ole ma su est oiden - see om õige.

43.
Sa oled mul palju tennü, aga mitte aäd.
Puhka rumalus! Lase olla, mis sa veel
raanu asju arutame arpad!

Waida. Nüüd just nimelt. Laitse küm-
ment aastat om mul see asi enge pääl!
Kõnelemine süa lahes. Dia teed jo, nagu
oles-mia gu ukatuse sisse aannu?

Kadak. Ka ma ole midägi ütelnu! Aga
nõnda tark ole mia kah, et ma tää raane
ja rivas si tohi tüllä nimmä, ja et see
mike sest raane kõwa oida ei saa, et te-
mäge tetäs, see om talle paras, ja selle-
peräst ei ole mia süle süüdü lugenu, ega
mitte midägi ütelnu.

Waida. Sa's üttele küll, aga annid tegidege
mõista, nagu o's sul midägi üteltse ollu.
Ja see oli veel alvemp, sest s'õs mõtlise
inimese, ei tää mis rik selle taga ei ole.

Kadak. S'õs iki midägi selle taga olli?
Ää kah, et sa sellestgi arm saad.

Arak mürsab Waida. Jaani, Marguse
pääle näidates, kes jälle Müli juurde istu-
nud on). Om juba jälle ninapidi kogusen.

Waida. Müskiperäst, jäta rahu!

44.

Krak (nõndasamuti Kadakale). Waate, mis sääl om!

Kadak. Ah, jätä jöh!

Waida. Iru saa? Mia saa egäl a'al um. Aga sia mitte. Sia teid, nagu o's mitas mõni kirjategija ollu. Wanemppe inimise, kes medege ütten üles kasumise tääve sedä lugu, kudastu olli, ag kudast noorempe kat tääve, sedä ma ei tää. Ja selleperäst kõnele ma nüü selle loo ärä, ja kulleku pääält i jaiit kes tahab.

Kadak. Idu sa oma poja ja toiste eh en ei äbene -

Waida. Misperäst? Na võive ütelt, see es ole ilus, ää küll, mia wõta oma jas inde pääle ja kanna, aga sin jag mitte.

Kadak. No - wõib olla, et na ütlev, olli ilus puha. Nõnda jo ilma asi om, mis nemig läbi tetä jõwob, sedä ta ka tohib.

Waida. Iä ärä sa sekkä kõnelte.

Kadak. Seni mitte, ku sa õigust kõnelte.

48.
Waida. Mia ei võle te.

Kadak. Ja mia võlet ei salli.

Waida. Ole'nd vait!

Kadak. Ku matahha.

Waida. Mia kõnele nüüd.

Kadak. Dia'p jo ütkepühku kõneled.

Waida. Lase'nd akate.

Kadak. No kõnele, kõnele, ta'as esiki
mullda, mis sul ütelti om.

(Kõik juuresolejad on aegamööda lähemal
tulnud ja seisavad päätegelaste
ümber poolringi.)

Waida. Nõnda ku ma ütli. Latsesit saan
nig ollum me sõbra ja putteme egipäev
kokku, koolipoisi põlvest, seni ku me
mehe saime - mee kaitis ollume üits-
susk ja üits-saabas -

Kadak. Olli ka nõnda.

Waida. Tulli kätte see aig, kus inimesel
veri tõuseb ja kus ta nooremid vaateme
akkab. Lõusime ka kaitis tüdrukut, mis
meil morkna mööda ollive. Miu oma olli
raene ja tema oma, nagu temäl ka ära
kulle - rikas.

Kadak. Oige! 46.

Waida. Tüduruskidege zaimc me tolku,
nee armastive meid ja me kõnelim
inistõisid wastastikku puha ära, sa-
ladust mede vahel es ole -

Kadak. Ja puha siantse rumaluse-
kõnele edesi.

Waida. Ja sös tullid see aig, kus mia
aru nakkasi saama, et I kuramuse pe-
rät - Miili, see, kellege. Tema sehti pidas
minle palju parimpide gündisi, ku mi
oma Mati. Ja nüüd, te kuulide puha
mia si tee jeda asja ilusempes, waid
ütte otsesõbe wällä. mia tei selle tü
ja kõnele Miilige - ja Miili - lüsi -
ende ää tahtmisega min pool.

Kadak. Nojah, kuldritsage om ega
äni kerge lauta aia!

Waida. Ja nõnda jäti ma's - Mari
maha.

Kadak. See tuli's min kaala, ikk's
minul suu - silmätäis, et tema sedawuis
mahajät - pärast änäp kudagi eläde
ei taha - mia si pidawet ometiä siast

asja sallime ja pidäret muretsene, et
asi jälle endist wiisi ritta saab. Sõs alle
pääsive min silmä walle ja nakasi ma
aru saama, miks pärast Miili min eest
kõrwa ois, ku ta mut näi. Aga ega ma
ini weel päris äste es taha rista.

Waida. Nojaa — meil olli iki esi ka
wähä äbi — aya initskõrd tullid sa ilma-
ootmede ja johtusid meile pääle — ollid
mudiki tuliwihane, aga ku ma sul
wanast sõprusest asja ära seleti —

Kadak. Jajaa — sääl leppsi mia loon
wanast sõprusest selle uowe sõprusele
pewä. — Istim' sääl Miili wanempide
kodun aida man ja wiina olli ka ja
kõnelti palju sellest, kudas iki nee paari
passive, kes itesugutse om ja kudas
inimene mitte siantse ei pia oleme, et ta
toiste õnne pääle kade om. — Ja mia
õi, olli edimelt kwi, jõi jälle ja akusi
üba siast juttu aama — et ku asi nõnda
om, ku ta om ja toist wiisi mitte, sõs
wõiwet ta ka jäia kudas ta om! — Mitte
ittegi raamatus ei ole weel üles pant, kudas

sõs-siast narri, nagu mia olli, kes-
te ääs teeb, miks üle tõise esi taga.
naarave, taewani üles kiteti. - Lu-
niguste mälete, ands-Miili mulle selle
pöäle weel mudsu. Mia's-ole ämp tal-
mats, ma olli ende meelest üts-kõrg
inimesesugu häategija ja prittel!*) O-
ju rumalus-puha!

Piiri-türi fajah!

Kadak. No mis sia rid tänd. Aga ego
see's-es-ole weel puha, ma oles wõi nes
silmapilgutamistest wõinu aru saia-
t weel midägi puidusi. Mari olli j-
ka weel, mis sellege tetta, et ta ilma-
täis ei kisente ja ei tää, mis rumalus
weel ärä ei tee! - Noh, sõs-olli mudis-
mia jälle sääl ja-tuju olli mul jo
ää, egäüts-jõi iki minge kokku. ja
kõrrage näi ma, et me ämp kolmeke-
si es oleki, waid neljassi, mis kõrwal
olli Mari, silmä pähä punutses-inet,
ku kuremarja, ja jutt olli sellest, kuid

*) prittel.

49.
meie kaits-küll kigeparimpide paari passret.
Ka see raane inimene, kel muud mõtet ei ole,
ku ka Waida-Jaani pulmapäeval ennast
ära upute, või - ka mehele saia, see kipas-
kohe minu lähikeses, sest ku pätsi saia ei
ole, lepits kannikuge kah - ja sõi kõnel-
ti kohe kokku, mis Niili vanempe omalt
poolt Marile kaasvaras annare ja Wän-
da-Jaan pandis ka veel paar ruubelt ma-
nu, käiti muud ku miul pääle, võta ja
võta ära - ja mia, selle hoo seken, ku ma
juba korra olli - ma olli ju ku Jumal,
kes neik tõlnerid ja patused õntsas võis-
teta, no - ja sõi sooviti meile muud ku
õnne, ja - ruttu ja ruttu ja - meie Marije
kasime ka mitstoist juba rööstme ja -
nõnda ollime's kokkukimmelted, enne ku
ma esiki aru sai kudas!

Waida. Ja pulma oliwe meil's - ka üteli
ja selsamal päeval.

Kadax. Nojaa, ma tii selle vahetusekauba
õhti iki lõpuni läbi - inimese naarise
küll, aga mia olli ende meelest sel ajal
iki ku üits õnnistegija. Peräst kätte siante

57.
tundmine küll iksi ka ära ja - täemp
mul tükke änäp ei tee.

Waida. Kaitse päeva enne pulmi sain
me viimast kõrda kokku - see olli, n
ma ütli, niid katesümne aasta eest
sist saame ei ole me änäp niisfoisega
selnu. Sa kinnitid veel kõrva, et sul
vastu viha ei ole.

Kadap. Ka ma sel ajal juba täasi,
sa mulle õige olliid temmü.

Waida. Edimelt, pärast pulmi, piisisi
me iksi veel näita, et me sõbra olla t
hame, mia panni oma pojale tema
Mari järgi Marguse nimis ja tema
ristis oma tütre minu naise nime järgi
Müliis.

Kadap. Jaa - edimelt, pääle pulmi -
räst - mia nakasi töö järgi õhtult ka
sin käima, kodun olli jo dig igäse, p
ma's jõrva ka seda, tüväsäämisse
juttu ära kullite, ja - ah, ma ei tahat
se muudan kõnette, om jo puha rumal
laseme olla. Lääme igänts oma rad
nagu enne ja piame lõrva nagu em

Waida. No, aga seda viisi mitte, mind om
veel ühts asi ütelt.

Kadap. Kook?

Waida. Mis seni ajani kõnelt om, käib
juha mu naha pihta, aru saab mind
küll ega üts, ku ta inimene om, aga ilus es
seda kenning kergeste ei kita, selle vastu
ma ei vaidle. Aga ku see ka sada korda
tõsi om, et ilma pääl selle järgi, kudas asja
lääve, üts kelmis loets ja tõine aumõches -
seda oles sa iki mõtelte võinu, ku see
asi ka ästi valla tullu ei ole, et mia
singe alvaste mitte es mõtle, ja - ütsinte
must olla, seda mia ka ei taha! Kadap,
sia ei ole ristnimene, täenpe kõnelime ja
saame ulga aja pärast ütsõisega jälle
kõnnu, see om õige, aga mu süü ei ole,
see asi olus nüüd juba seitse aastat tõi-
siti võinu olla.

Kadap. Seitse aastat juba...?

Waida. Seitse aastat jah, ütle mia. See
kõrd, ku see suur kate ja kõtutõbi üle
maa käis ja mede naise mõlempe kol-
me päeväge ütsõise järgi ära koolive,

sinu oma emme, ja⁵² minu oma ütelnud:
niiud viias minna Maril varsti järg
ja sös võide te ütstoiseq ära leppi, si
ja Kadak, nii tal palju teroit!
Kadak (pühib kärsesga silmi). Tema
olli iki ega al aial teist katest see pa
remp! (Horraga mündetult, gilgates). No
ja sia jäid mudisi ootme, kudas mia
tule ja andis-palle - ja...?

Waida. No kudas s' nõnda? Mia voi
sulle ütelte, sel aial, ku mia oma naise
maha mati, visid sia minest kolm
öhtut kõrva. Ku mia ülemest teed möö
da tuli, latsid sia all orgu mööda est
ära, - kolm öhtut järgimööda, seni ku
mia ära vässe.

Kadak (vaatab temale juurte pitradega
otsa, rahutult). Mia's oia mitte sin
est kõrva - kudas mia võisi täada,
et sia ülemest teed mööda tullid, ku
mia all orgu mööda lätsi, ega mia
üles es vaate, - mia's oia mitte est
kõrva.

Waida. No kus sa's kärsid?

Kadap (jonnakalt). Kä¹⁵³ mia küsse, kus-
sia käüsid?

Waida (wastumeelt, aga emast rääkima
sundides). Uits-ta puha - kõneleme akat
om - sös wõib ka puha ära ütelte - miul
sellest waja äbente ei ole, ku ka kix ilm
kulleb! - Ku sa 's tääda tahad, sös-ma
ütte jul - mia käüsi sin man - mia, Wai-
da - Jaan.

Kadap. Sia - miu man?

Waida. Jah, kui ilm pisimes läits ja pel-
läte es ole, et weel inimesi wastu tuleb, sös
ma tulli mäge mööda sin watsiku poole
ja ku ma nõnda esiksi endisid aigu
meeli tuleti, ja mötti, läits süda lämms
ja tulline kix nee sõna meeli, mis ma
sul ütelte tahi. Aga ku ma nõnda asjate
käüsi - iitskõrd - kõinekõrd - ja es saa
sint kätte - läbi arne ainult näi, kudas
wäike Miili lawra man ist ja sukka
kudas - arne all pengi pääl iste ja oodi,
oodi ja oodi, ja ku ämp oota es jõwra,
ja ninema naksi, ja - sös näi, kudas
sia all orgu mööda tullid - Ku mia lätsi!

54
sõs-olli mul ku oles kappaga külma
kaala kallat! Weel kõrra käisi - ma
mõtleki ämp palju kõnelemise pääle, a
nult kätt tahi sul kõrra pitsite - palju
sõnu ei ollu ju rajasi ollu...

Kadaku. Wõi nõnda - või nõnda olli
lugu! Wõi sõs mul küll iki kätt and
Jaan! (Suruwad inimeste kätt) Kas sa
tõiad, om ju puha rumalus - ja mia
arwasi - et sin kodurahas sin min
est maha salasime! Selsamal ajal,
ku sia minu man känsid, känsi
mia nimelt kohu õhtat järgi mõõda
sint taga otsmen, et kuulda ja näta,
mis-sa ka ütled ja teed. Me känsime
sõs niis toise inime keerdu ja es saa
toimetoist kätte - ja - ja.

Waida (waatab ringi). Nüüd slide te
puha kuulda, et temä ams-mees, edime
ne olli miut waateme tuleme. (Wapus-
tab Kadaku kätt.)

Kadaku. No mis-sa sest kõneled! -
Kolmtõiskuu aastet ja peräst weel
seitse - issäke, olli see niis pikk puhk

rummalust!

55.

Waida (võtab tema pah. käe). Mis sellest
veel! (Lööb par. käega pääle.) See om
mööda! - Me oleme jälle sõbra!

Mõned. No see om ästi, see om ilus!

Arak. No näide nüüd - no näide - ku
munt ei os ollu, kes teid os kokku
ään!

Kadak. Ära nüüd sina emäst - sia
os-ka paremp meelege nämmü, et me
kapleme os lännu.

Arak. No jätke iki teise inimese ää
sonal ka rummi.

Kadak (Waida-juunile). Ja selle teise
asja pärast ei ole sul vaja pellate, Miili
saada ma kodust ära muiale teenme.

Miili (Karjude). Mia ei tahu!

Waida. Nõnda om õige, ma tenäs kah!

Margus. Nõnda ei ole sugugi õige ja selle
est mee küll ei tenä. Ku tee ainult selle-
tarwis nits teiseja jälle ära leppiside, et
meid lahku äia, sõs oles-te paremp esi
võimn lahku jäia ja meid kokku jätta.
õnne es rõlba selleperäst, et rihameh

tüdär olli, nüüd om wana igäwetse söb-
ra tüdär ja - jälle ei rõlba. Mia - esa
mia sinu sõpruse sisse küll suguki ei
usu - mia mitte.

Waida. Syy pia!

Margus. Ei ole aiga. See wana Kadak
mõistlik mees oles. . . .

Kadak. No kuule. . .

Margus. Ega ma es ütles, et sa oled, ma
ütli, ku sa oles, sõs sa panes selle sõpru-
sa waha proowi pääle ja ütles: "Waida -
jaan, ku sa tõeste sõber tahad olla, sõs
lase oma poig - lase Margus minn Miia
ära wõtta."

Kadak. Puhha rumalus!

Margus. No jaa - andke järle, ärge wii-
ritage ämp aiga, kõrtsimees wõtab juba
rehnuti korkku. Mitte hall kass. ka ei
usu teie sõpruse sisse, mitte hall kass
kah, weel vähemp inimese. Ommen
ütles egiuits: Kõrtsin saiw korkku ja
wiin - aia wahel sõbra tüllü, wahel teeb
rihameesest sõbra - muud midägi.

Waida. Kulle poiss!

57
Margus: Poine asi oles, ⁵⁷ku sa meid Miilige
pabri minna lases, sös võis küll egäüts-
tõesonage ütelt: täempe saime Waida=
Jaani ja vana Kadakust jälle sõbra.
Piiri-Jüri: Jaja, Margusel om õigus!
Poisid: Om õigus!

Arax (Waida=Jaani kõrval, naerab): Hün-
le, vana Waida, mis sa sääl emmist rebä-
sest ja vorstist kõnelid - mis loom see
olli, kes üteli: vorst om kõver?

Waida (pahaselt): Mine nõ sina! (Mar-
gusele) Mitte sõna anäp sellest!

Margus: Mitte sõna? Tuhad veel, ku
waja om! Mia kaitse oma nahka ja
ku ka kix see mis sõprus närmementse
lõob, see mino ei putu, sös olgu ka täädä,
et ta mädanü olli ja es-pia. Sel ajal, ku
sia see ollid, kes tal edimese Miili käest
ärä wõttis, sös es-ooli sa zellist midägi,
et temä „ei“ üteli, ütliid munnid ku „ja“
ja wõtid - nunnid, kus-mia toist Miilit
ärä wõtta ka'as, ja temä ehk ütlesgi
„ja“, nunnid ütled sia „ei“?! - Sedawisi
om asi!

Arak (äsu tades). "Salva - salva! Tä
remp ku sia inde suu kanges kõnled, k
omnen terve kihelkond.

Waida (rõhuga). No Wana-Kadak, mi
küsi s's sin, ku esä ja sõbra käest, sa
näed, poiss om nagu narr - ka sia s'
annas temäl oma tütre?

Kusta (poistele). Oeh, - see om nüüd kate
tule wahel!

Kadak (hõsiselt). Jaan - om ju puha
rumalus - ku sa tahid, et ma "ei" pea
ütlemä, s'õs sa ei ole pidanud küsime.
Mia ole otsikohene inimene ja ei ma
ta wõliti - ku sa tõe pärast tahad -
mia vastu ei ole.

Waida. Soo? Nojaa - s'õs - (suurepära
liselt) te puha, kes te siin oled, te
kõnled s' nüüd, mia, Waida - Jaan,
mia anna s' oma poja Margusel, ai
mus ta mul om - oma wana sõbra
Kadaku tütre naises.

Loik (kiitew kõnekõmin). See om äste -
see om ilusti!

Miili. Margus!

Margus. Miili!

59.

Miili. Minust saab naine - nüüd ma
anna ennast äbeneme! (Piidad näo isa
rimale)

Kadak (raputab pääd). Puhha rumalus!

Margus (annab oma isale kätt). Tervän
kigest südäimest!

Näida (lööb käega). Ää küll! (Kadakule)

Nüüd istume alle uuesti maha.

Arak (agarat nõuus olles). Nojah - kas
ei ole, stante asi a'ub inimese ütle
poole?

Talumehed (lähevad oma laudade juurde).

Tüürnikud (on juba varem parajal sil-
mapilgul juurde tulnud).

Kõrtsimees (on tooli pääle astunud). Poi-
si, varsti saame saaju - kate noore
saaja - vissassa ja vissassa - laseme
nõuopaar elada!

Poisid. Na elagu - na elagu - naa
elagu!

Miili (astub poiste sekka, liirkab lähedal
seisjaid küünarnukkidega). Soo? Nüüd
kõrrage? Mis? Ah tee! Nüüd te ei laula

60.
ämp seda, et tal pois om sellä pääl!
No, mia ei pia viha, mia tunne teid jo
tää, miantsu ulle te olede!

Musta. Tüdrukku ka, tüdrukku ka nõn
Dasama - muud ku - hõhõhõ - poisid om
iki nee parempel ulil! Miili, sia laulu
mihle õige seda laulu, neist mõlemist
ullist!

Hoik Ja ja, Miili piab laulme, Miili
piab laulme!

Miili. Kuul's taeva-esa üleven,
Kuis tüdrukku ja poisid ka
Vitskeist siin väega trõttsewa
Saats' engli asja waatama.
Ja engel tuli tagasi
Ja üteli: Mia kõnisi -
Ei ole ilman ullempid,
Ku tüdrukku ja poisid!

Koor. Ei ole ilman ullempid,
Poisid. Ku tüdrukku -

Tüdrukud. ja poisid!

Koor. Ei ole ilman ullempid,
Ku tüdrukku ja poisid!

Liidi.

Mats-leppis ^{61.} ästi Maiega,
Ja Ato-zaab läbi Kaiige,
Ku Kai ei sehtis-Matsige,
Ja Mai ei mölläs-Atsige.
Ku Mari mängis-ütege,
Ja Jaan ei jahis-katege -
Na om ullu, ütesugutse,
Nii tüdrukku ku poisid!

Hoov.
Poisid.

Na om ullu, ütesugutse
Nii tüdrukku -

Tüdrukud.

ku poisid!

Hoov.

Na om ullu, ütesugutse
Nii tüdrukku ku poisid.

(Lesnime.)

Peine raatus.

(Näitelava: kõrtsituba nagu esimeses raatuses.)

1. etendus.

Kõrtsimees (pah. kött lüua ääres lood ujalakte). Kõrtsinaene (õhinal õueuure tülles).

Kõrtsinaene. Suuled, ranamees!

Kõrtsimees (lühia et ta üles waataks).

Kõrtsinaene. Tsi saab iki ritka. Õm iku ilus, et wana Wändar Jaan oma sõna peab. Miu sai kobe õm, ku na emist siit mööda lätsiwe, Waida-Jaan, wana Kadak, Margus-ja Miil, Arak ja Laane-Jaak - kobe sai ma aru et naminale si lää, ku kiriku man lugeme!

Kõrtsimees. Ahaa!

Kõrtsinaene. Mia joosi kellabööjamche naise man, säält na pidive mööda mineme ja olli ka õige, käänis ka

kirikumõisa usse pääl ^{63.} sisse! Nüüd om na
juba pool tunni aiga sääl.

Hõrtsimer: Doo- soo? Nojah, sös mund
ku tulevel pühapäeval jälle kate inime-
se elul ots-pääl.

Hõrtsinaine: Issa-pojake, mis-juttu sia
aial?!

Hõrtsimees: No - ci - ci, Jumal oitku,
õigats-neid edimest nõrda maha, tahi
ma ütelt. Sia ei pia ka inimesele nõn-
da ilma ootmede jutuge kaala tuleme,
ku ta paravisi seitungi loeb, sääl om
nüüd kirsugusid ~~ra~~ vimsid asju seken.
Jessuke miante aig ja miantsse inimese!

2. teendus:

õendised. Kadak

Kadak (väga kokkumõtsitud pühapäeva rüütes,
tasaselt). Tere õhtust!

Hõrtsimees: Tere õhtust!

Hõrtsinaene: Tere õhtust, Kadak!

Kadak (hõrtsinaesele) Anna tilgake
viina! (Astub par. kätt ette lanna juurde,
langeb istmele ja viskab kübara lähema
tooli pääle.)

Kõrtsinaene (võtab ⁶⁴pideli ja klaasirõõsu
ja lähleb temale järele). Siia oled juba tagasi
si? Ka te 15 kiriku man lugemine
kõi?

Kadak. Käisime jah.

Kõrtsinaene. No, kus siis teise jäi?

Kadak. Siin na tuleve järgi.

Kõrtsinaene. Ka si juba läbi on?

Kadak. Ei.

Kõrtsinaene. Aga...

Kadak. Halda veel üht.

Kõrtsinaene (valab klaasi täis, lükkab
lähemale). Tervises!

Kadak (jook rõõmu ära). Häh! Siante
sitt na veel tervises - mis kivi ei ütelt
(Lükkab klaasi ettepoole). Veel üht!

Kõrtsinaene. Aga kuidas sias enne teise
tuled?

Kadak (kärstitult). Miatulli ära!

Kõrtsinaene. Mikeperäst?

Kadak. Ägä's ma mõni poisine ei ole
et ma kivi pia ära kullime.

Kõrtsinaene. Mis sääl si olli?

Kadak. Tõdus es üteltte päätuppe

moistwet! -

Kortsinaene. Mis sa aad!

Kadak Jaah! - Ja miil, esäl loeti zelle man süüdü. - Poiss es moista ka mitte tangu parempest, aga tema esä istub egä pühäbe kirikun, edimesen pengin; see oles weel, ku mia ka egä pühäbe saäl kunnig wääri all nurgan piis kükite me!

Kortsinaene. Ku muud ku rik see asi wana Waida-Jaani ära es wihaste.

Kadak. Lass ta wihaste!

Kortsinaene. Jaa, aga -

Kadak (lühkab klaasi lähemale). Kälda weel!

Kortsinaene. Miili pärast!

Kadak (joi, uuesti). Uits weel!

Kortsinaene. Ei olus mia uskun, et sia siantse kowa südamege oled.

Kadak. Kowa südamege? Mia? Mehepuss ole ma! Ku kennig muige moistab! Juba toist korda lase ma Waida-Jaani endege mängi - puha rumalus! (Lühkab klaasi lähemale) Wiimäne!

Kõrtsinaene. Aga ^{66.} Kadak...

Kadak (jõi, lükkab klaasi lähemale),
weel kigewimäne! Aga joo mine ja
mü oma pudel ära, ma joo ju seda
ki sisse ku wett!

Kõrtsinaene. Waatee...

Kadak. No mine nõ ja waate esi, ka
tal ka punni ästi pääle pannid, et
ära si lahtu.

Kõrtsinaene (naerab). Koo - see om
tig minu asi.

Kadak. Oigus, näed see om sinu asi ja
see minu om jälle minu asi ja sääl ja
tä punni päälepanemine täwweste
minu asjas.

Kõrtsinaene (olasiid kehtades). Kojah,
kel kange pää, see witsu saab. (Läheb
letilana taha.)

Kadak. Sel kange pää? Ku te ende
asjage nõnda targa mõistas olla, ku
toiste omadege! Paha rumalus! - seda
oles ma juba ette arwate rõinu - aast
seitsme best ollus sest ehk midägi ka
su ollu - aga nüüd?! - Ku inimene

67.
alati ilusa sirge tee pääl kõnnib, sõs om
tal aiga, tal jääb puha meeli ja egät
tühjä asja paneb ta tähele - weel seits.
mekrimne aastega ei ole ta muud ku alli-
abenege poisike; kõnnib mõni aaga kiwi-
list ja konarlist teed mööda, sõs ei ole
tal aiga silmi üles lüüvä ega midagi
näta, waid om rõõmus pääl ke, ku kirk
kupatius-meeldest ära läüb. - Sääl tuleb
nüüd tõine ja tuldeb kirsugu poisike-
põlwe rumalusi meelde ja küsib: mäleted
weel seda ja seda? Ütleid ei, woi jälle tule-
ted meeli ja ütled, - olli puha rumalus -
sõs om ta wihane! - Ollus ju puha wõina
ette täada olla, aaga - ku nüüd inimesel om
juba kõrre siante õnnistegija - tundmine
sehen ja ei saa sellest walla ja see kõnleb
seppä: anna andis puha lepi - no si ei
saa ja tõisiti, ku sirutud küpä wastu - woi-
nu ka paremp ära kujuda! - Ja kudas te-
mä kōhe kääneb ja wäänab: "Nüüd olede
puha kuul, et temä auus-mees edimene

Dära kuivada.

68.
olli mint vaateme tuleme - aamus! - Tho
raku, väike nutsikuke ka aamus - hak
Sõs see tütre küsimine - . Ka sa aamus
om niis- vana rein! - Inmist jälle kir
ärä man... ärgu ta mul täempä änä
tulgu - täempä mitte... Kigeparemp, m
lää koke ärä. (Hahmal kübara pingi)

3. etendus.

Õndised, Waida - Jaan, Margus,
li, trak ja daane - Jaak (välimisest la
rest).

Kõrtsinaene. Tere õhtust!

Kõrtsimees. Tere, tere õhtust!

~~Haidar~~
Waida. No, niis ta puha, sääl na juba
om! (Wiskab kübara pingi pääle tagasi)
Sõs ma jäe, aga ärgu ta mul tulgu!

Waidal tuleb pikkamisi ettepoole ja
jäab Haidarut nähes seisma, nokutab
selle poole pääd). No sina teid küll
iluse tüki!

Haidar (nokutab ka pääga vastu ja
uriseb). Ja - ja - sina guur narr!

Waidal pöörab vihaselt ümber, istub
Kõrtsimehe juurde ja konipsib kepiiga

õrmandu pääle).

Arak ja Laane-Jaak (istuvad par. poole
lana juurde raheskina ääres).

Margus ja Miili (lähewad selle lana juurde,
kus Kadak istub).

Miili. See es ole ilus, isa.

Kadak. Kas ta ilus oli või mitte, seda
ma ei tää - mia emmäst esi selläst es-
mäe, ku ma ära tulli.

Margus (kes kõrtsimeesega rääkinud oli,
pääle selle kui see ära läks). Aga ära
joosta...

Kadak. No oia sia emmäst ämmäst kinni,
ku sa monikord ära joosta tahad! Piab
s-puha endel ära ütelte laskme, mis?

Arak. Om ju ka nõnda, ei pia ka en-
del puha ära ütelte laskme.

Laane-Jaak. Hennig ei lase endel puha
ära ütelte.

Waida (kõrtsimehele). Mis nudist lehen
om ka?

Kõrtsimees. Ega ääd ei ole, puha kurwa
ja kurwa loo!

Miili. Selleperäst os sa ini sinna wõinu

jää.

Kadak. Ka nime sisse kirjutedi?

Margus. Nojah.

Kadak. No 's-olge rahul, tekke pulma ära ja läge, mis s'õs miin sellege ämp'asja. Puhha rumalus!

Müli. Ah, mine! - Margus, kuule, miatahi sin käest midägi küstä, aga - sia ei tohi otsa waadata.

Margus. No küsi, küsi.

Müli. Ka mee - kuidas sia arvad... bi ma ei saa üteltte.

Margus. Mikeperäst? Kõnele, kõnele!

Müli. Ka mee... ära nõ waadate sin poole... ka mee peenikest peret ka piias saame?

Margus. No misperäst s'õs mitte? Mu dikki, mudiki.

Müli. No kuulid, esä? S'õs putub asi iki sinus' kah. Dinst saab ju wanaesä.

Kadak. Nojaa, wanaesä, wanaesä!

„Rikkal wanaesäl' om na egäpäe süle
„waine wanaesä' saab neid aastel kõn
nätä! Öppa sa miut latsi tund me!

Wanemuise

näitelawa

✦ TARTUS. ✦

Waida. Ka is siu manu tulla ei tohiki?^{71.}

Kadak. Wällä riska puha lävest!

Waida. No kae sa pütü, sedä ma sul
ütte!

Kadak. No päitame ma ka ei akka!

Waida. Ja ku mia täerpe woi sümmen
kohtus kaiba...

Kadak. No sedä woid sa nätä gaia.

Waida. Mis? Sa julged?

Kadak. No - pelgäme akka mia siantsid?!

Waida. Min - Waida - Jaani lastelaste was-
tu julged gia sedawüsi...?!

Kadak. Küll iki!

Miili (hirmul). Si jöök, Margus, üttele neil
ometig, et weel mitte ütteinust ju ei ole!

Waida. Sina - wana - laste - sööjä!

Kadak. Wana lastemutt, wana lastemutt!

Margus (kargab üles ja virutub rusikaga
laua pihta). Huripatt! Kuid pidage rahu!

Neid ei ole ju weel mitte ütteinust ja ei
saa kah, seni ku me siin istume!

Arak. Noo, aga siantsse alwa latse! Kee
teewe ju pahantust eme kuid neid weel
ei oleki!

Kõrtsinaene (tuleb ^{72.} juudelite ja klaasidega
ja paneb need par. poole tuppa laudade
pääle).

Margus (trakule). See ometig si kõlba
inglase ku kaitse kviija koerka tõine tõr
ia taga. Üsã piame ära tõise kambri
siime!

trak (tõuseb üles). Nojaa, seda võib!

Margus. Peüst lepitim na mudiki
jälle ära.

trak. No täädäki, küll ma juba avite
(Lähel teisele poole; Luane-Jaak kas) Hu
le, Waida!

Waida. Mis om?

trak. Siinapoolle piad tuleme. - Igä's
meid ometig ütsinte juuva si lase!

Waida. Mid si taha selle vana. - suures
ge mehege...

Kõrtsimees. Tule iki taga kambres, ega
sa's ütsinte siia si või jäia. (Wõtab tem
pah. näe alt kinni, Waida tõuseb üles.)

trak (wõtab tema par. näe alt kinni, wüst
ta pah. poole). No mudiki mitte.

Waida (seisma jäädes). Hu ta jälle jüram

ii akka.

Arak. Ära ütelte sia temäle ka midägi.

Waida (jäab jälle seisma). Ala mias ka
ii rannu.

Kõrtsimees. No, no, no!

Arak. Oigus, alawandru sul waja ii ole.

Laane-Jaak (nende selja taga, Annab Wai-
dale wäinese mürsu selge, teda dasi tougutes).

No mine, mine, alawandru ii ole kellekil
waja!

Glada (iseenesele). Heh! Puha rumalus!

Waate, kudas ta emäst wedäde las eb.

Waida (Araku ja Jaagu laua juurde istudes).

No olgu s's!

Arak. No nõnda om ästi!

Kõrtsimees. Ah inimese, ah inimese, ku
ma teil ütlet - et toist juttu teta - mis
aig nüüd küll ilman om! Ku mõni kipi
neid ajalehti piias lugeme, mis maa pääl
ristinimese ja juudi, Türgi ja pagana kee-
li wällä tulewe, kine seda arä trükit' wilet-
sust ja albust, s's ta küll ämp ilman släde
ei taha. - Mis sa juba üttestainsest lehest
päepääwe kõrwan loed, ma ütlet küll - sel

74
ei ole ämp akatust ega otsa!

Arak. No kuidas tal s'is akatust ja
otsa ei ole? Üte lehekülle pääl akkab,
toise pääl lõpeb.

Kõrtsimees. Oi see nali om nagu sin
kaal poen: iki paar loodi kaupa
vähemp!

Waida. Mis mudist sääl s-täempe
jälle om?

Kõrtsimees. No kullene esi ja üteln
sõs, ka siast asja emme om kuuln!
(Loib meidral kirjakeelil.) Noorte mi-
meste arw, kis õnnetuma armastuse
päräst oma elule isse otsa peale tee-
wad, kasvab kohutaval wiisil iga päe-
raga. Üleila tiatasime armastajast
paarist, kis oma elule lainetes-otsa
peale tegi — jaa, uputise emnäst ära! —
eila lasksiwad emnäst kaks samagugust
õnnetut reewolmrega maha. Ja tana
kuuleme ühest kihtitamise katsest
ühes ohtellis... — Kõle, kuus tüppi
kolme päewäge!

Waida. Jaa, linna luht aab inimese

poora! Meie man maal, wärske kubi
sehen siast asjette ei tule. Ku siin iits-
toist ei saa, ta lööb käre ja ütleb: ega
neid ihman setu ei ole. Koise emä laits-
kölbab kah.

Koitsimees. Jaa - seniaani olli küll
nõnda, aga - ku iits paar siantse tembu
ära teeb, küll see's ka moodu tuleb. Oda,
ma loe siit edesi: „õila õhtu sai pro“ -
proua jah - „õndeswint onia poia juh-
hanese ja tema ärapõletud -“ ei - „ärapo-
latud pruudi poolt järgmise kirja: ihm-
dad wanemad! Et teie meie paariminekku
wastu seisate, siis oleme läinud, et emast
ise igaweste ühendada ja ei saa teie meid
siis mitte enam lahutada - (Pühib poisidla-
ga silmas) Kirjute na mõistawe - seda on
na õppin...

4. stendus.

õndised. (Pah. poolt poisid nende hulgas
Jass, Juss, Piider, Toomas, Willem. Pah.
poolt mõned peremehed, nende seas Piiri =
Puri.)

Poisid. Tere õhtust!

Kõrtsinaene. Tere õhtust, poisid!

Kõrtsimees. Tere õhtust, tere õhtust! Poisid tuleme - tilgakest tahame.

Peremehed. Tere õhtust!

Waida (tõuseb üles). Kõrtsimees!

Kõrtsimees. Mis om, mis om?

Waida. Mis om - mis om - piab iki meelenpidama ka, mis põe tämp om. Suurepäralis di, nõnda et kõik kuuluvad.)

Kõrtsimees, noorepaari liiku too wälla, nõndapalju ku kulub! gedäsama, mis me esi jõe me. Mis juwwas, see juwwas - kelleki käest ei ole waja raha wotta -

Waida = Jaan maksab!

Kõrtsimees. Nõnda kudas kästas, nõnda tee - niits, kaitse, kolm, ole ma tagasi (Põrnab ümber rahesina, poistele.) Poisid, tämp te wõide alle juwwa - waida = Jaan maksab, laske mind ku tuwwa! (Põrnab alla keldrisse.)

Kõrtsinaene (Kannab klacsisid laudade pääle).

Kadak. Wot kus - nare - müid na tõmbaweme emäst täis - ku laquim saapa!

Waida. Mis-ta üteld?

Arak. Mis-ta sõs-ütel - üriseb nõnd-sama.

Waida. Lass ta üriste! (Wõtub lehe ja hakkab lugema.)

Margus. Bedäwisi me asjaga, des ei saa, omda seni kunnas-isa lehe läbi loeb. - Osa, mis-sa n'd lehege jahid! (Fahab lehte ära wõtta.)

Waida (tõmbab lehe tagasi). Kõnõh? Mis-sõõm?

Margus. Ah, amma siia, ega nüüd ei ole aiga lugede! nüüd piame jooma. (Pistab lehe taskusse.)

Kõrtsimees (pudelitega keldrist, paneb ühe jao poiste ette, poollasa). Poisi, kaege te mõistlikku olla - siin wõib täimpe ka kakelus tulla - üteld lõwra, tõisel raha - ega ne kokku leppi ei taha.

Mõned (naerdes). Mis-sa a'ad!

Kõrtsimees (Jooge munnid ku tubliste). (For-mal ümber waheseina ja paneb pudelisi tahaseina äärde laua pääle). Soo! - Ku siin wast ilma wõtmede - mõni piias-tüli tege-

78.
me - Kõlamehe, ma palle teid - minge
hele, keelge neid. - Muud ku jooge, lõb
lõõge! (Wabal klaasid täis.)

Püri-püri (on teisest pudelist valanud).

Ligu andja - Waida - Jaan elägu!

Hõik. Waida - Jaan elägu!

Püri-püri. Ja noorpaar nõndasama!

Hõik. Noorpaar elägu!

Luane - Jaak (Margus ja Miili). Hõ

tühjas piade jooma, tühjas piade jooma

Hõitsimees Mudiki! Põhi pääle - tää
ki!

Arak. Ja puudi esäle, wana Kadaku
ka - elägu!

Kadak. Rumalus puha!

Hõik. Wana Kadak elägu!

Waida (on üles tõusnud ja Kadaku juur
läinud). No elägu's temä kah - kuul

sia wana kärsitu mees, sa jõid ju min
terwist kah.

Kadak. Koh! Misperäst is - mitte - sia
ääd wiinä?

Püder-püder (nõrga). Margus ja Miili
kalla, me taham ka noorpaari näta

Margus ja Miili (astuvad ette).⁷⁹

Juss. Tänu Margus ja Miili! Teise
tervise- toime laas!

Kõik. Tänu!

Margus. No - joo laas-tühjäs!

Miili. Täha lääb - ei või!

Willeim. Pitsite silma kinni ja upute!

Margus. Näid, et lääb!

Toomas. Ja nüüd piab Miili üte laulu
laulme!

Miili. Jaa - hehehe - ku ma saas - mia
ei saa ju - hehe! Ah minge! —

Juss. Koh - (hakkab pääle)

Thu minu peiu - kui minu peiu -

Miili (laulab).

Thu minu peiu - kui minu peiu
ei oles - nõnda paks. . . .

(Ei saa naeru pärast idasi.)

Juss (jätkab peenikese häällega).

Thu mina temäl otsa waate -

Temäst saas - või ^{Kaps!}
_{Koits!}

(Miili laulab ja nurrab kaasa)

Poisid. :: Ridi - ridi - pom-pom, ridi - ridi -
pom-pom,

80.
Ridi-ridi pom, pom, pom! ;;

Margus Katevõrra armasteb ka,
Ja ju minu-jah,
Peasgi mina kõhnas jäämas
Jäeb veel järgi kah!

Poisid. Ridi-ridi-pompom j. n. e.

Juss. Sellest, mis om järgi jäänu,
Sellest - meie kaits-
Mis-me sellest sõs-küll teem
Saame üts-räike.

Müli. Ah ei, ei, ei - seda me ei laula
hiki-ah minge-mia ei taha-hiki
Margus naerab kõikidega kaasa ja müli
Müli pah. poole ette lanuäärde ära).

Waida (kaäl me. lel). No-vaate neid
te!

Kadak. Mis ma's-neist vaate?

Waida. Ka minu poig ei ole mees-mis
mees-?

Kadak. Nojaa, ma usu ju, et tust ka
mees-saab.

Waida. Ja miante veel! Raske kuni

koti põhjani. Aga sin^o tütrel ma hat ei
keelä.

Kadak. Arvad, et minul ää meel om,
et na paari saave?

Arak (on nende kahe wahela istunud). Sul
om õigus!

Waida. No minul ka mitte, aga ku me
nuttu ei tee, võib kergeste tulla, et tal mõni
toine tüdruk paremest meele järgi oleme
akkab.

Arak. Sellege om sul õigus!

Kadak. Võimalik, es-ta ole sin liha
ja veri!

Waida. Mis?

Kadak. Ja! Võib olla, om temäl ka
mõni sõber, kellel ta prundi käest ärä
pettä võib.

Waida (tõuseb pahaselt üles).

Miili. Margus, Margus, juba lääwi
tüllü jälle!

Margus. No kas ei ole! - Tõinekõrd ai
mid oma wana leppime, täempä ää
sia oma.

Waida. Sõs sellege akkad sa jälle pääle?

82.
Sõs-see om su sõprus ja su tenu? Sõo-
sõo-sõo?

Kadak (on ka üles tõusnud), Jaa-jaa-
jaa - Siul om sõprust ja tenu waja,
sina wa -!

Waida. No sõs ei ole miul ka seda -
langu-tegemist waja.

Kadak. Miul ka mitte!

Waida (karjudes). Otsan om asi! -
(Margusele ja Miilile) Riips-pääle
Kige selle asjale!

Kadak. Olgu! Olgu ka riips-pääle!

Margus. Wõtku jundas is-ka weel!

Sõs-juba paremp üleskassa ku mõt-
sapiu, wõi nagu eläjalooma, ei ole
waja kelleki käest küstä!

Miili Isä!

Kadak. Sia ole wair, siul ei ole siin
sekkakõnelemist!

Miili. Miul ei ole sekkakõnelemist?

No ku miul mitte, kellel sõs-weel? Ega
me ometig wäikesi latse ei ole, kellegi
te sedawõlisi mängide, tänupe lase
kirikuraamatuse sisse kirjutet, ja om

men tõmbade riipsu pääle, see ei lää.

Margus - Mudiki, see ei lää, see ei kõlba
kohesil, tämpe laside sisse kirjute ja
ommen tõmbade riipsu pääle - see om
ju selge märg ja me ei ole ärip väi-
kese latse. Miilil om õigus!

Waida. Ja, ja, ja, lass Miili tal istelst!

Miili. Ka te is-pattu ei pelgä kah, ku
te Jumalt ja inimesi sedäviisi narri-

de? Ja, ja, mia tää, mis ma kõnele - Ju-
malt kah. Tämp näeb ta meid alle ki-

rikuraamatun sehen ja ku ta ommen
jälle taewast alla waateb, sös om sääl

meide kate nime üle paks must riips,
nagu ollus me - ei tää mis - temmü.

Ladak. See om ju puha rumalus! Kas
mia is-selle mah süüdi ole?

Waida. Ah sös mia? Mia ole süüdi,
mis?

Margus. Äрге te arvake, et me lolli ole-
me, me näeme küll, et tee kateksi leppi ei
saa, aga mis-see meis' outub? Oitke niis-
toisest kangel! Ega teid ju paari ei
panna! Ku te selle asja nõnda kangel

84
aade, et meil juba latsekohus ristas ak-
kab oleme, waadeke, ku me oma pää
järgi tegeme ei akka.

Miili. Om ka nõnda, waadeke, et mee
oma pää järgi tegeme ei akka, ku kib
see latse kohus-meil juba ristas-nakkal
saama. Ega's teid paari panna ei tahet
oitne üitstoisest kängel, ku te eläde
ei mõista. Mis see meis putub? Ega
lulli ei ole, Margusel om õigus!

Kadak. Omalt kohalt küll!

Margus Nojaa, meil om vastamisi
õigus, kõrra miil, kõrra temäl. Kik
see kõnelemine om juba wastik. Ka
te ei wõis üitstoise wastu suud walla
keta?! Tahas õmetig ka täada, kudas
asi jäeb. Mia küsü nüüd, ka meil's
tõmmats-riips-pääle, ka jäeb's nõn-
da wõi ei?

Miili (ühel ajal). Jaas, wõi ei? (Kü-
sivad igaüks oma isa käest.)

Waid ja Kadak (lühsteise pääle näidate)

Küsi selle käest! 88.

Margus ja Miili (kohta wabetades). Noh...!
Waida ja Kadak (nagu emme). Küsi selle
käest.

Margus. No mudiki, josse teie ümmer
nagu katse kuna mängiwe - „Kas Kenk-
sepp kodun om?“ - Küsi see esi üitstoise
käest. (Pöörab Waida Kadakule wastus)

Miili (pöörab Kadaku Waida-Jaanile wastus)

Waida ja Kadak (waatavad teineteisele otsa
ja kui nad üksteise tusast nagu näwad, pöo-
rawad üksteisele wiiseldis selja, käänawad aga
pikkamisi ümber ja näitawad ükstei-
sele weel wihasemat nagu).

Waida. S's jäeb sellege!

Kadak. Jäeb sellege jah!

Margus. Miili!

Miili (muntudes). Jaa!

Margus. Arä ike. Tule - laame!

Miili. Mia lää singe ka woi ilma otsani,
ku sinna palju maad ei ole!

Margus. Laame! - Ja mis nüüd sümüb,
see om teie süü läbi - wõtke see oma enge
pääle!

Miili. Margus, mis ^{86.} sõi nüüd saab?

Margus. Hull ma sul ütle.

Miili. Seda ma saa aru, et midagi is-
must nüüd tuleb - aga võtke see õura
enge päiale, teede süü puha! Lääme!

Maida. Margus, siia tule!

Kadak. Ära teha rumalusi!

Margus. Ah mis - mude kate ase Mi-
lige om tämppe alle üits tõise kõrwan,
õmmen kisen-tege ilm täis; ku teil jul-
gust om, tämppe ei ole meil veel rüps
pääl.

Miili. Nõnda ka om. Õmmen kisen-
tege ilm täis; tämppe oleme me alle kivi
ku kirjan. (Wotab Marguse käest kinni)
Tule, Margus! (Mõlemad trotslikult käsi-
käs-ära.)

5. etendus.

Endised (ilma Marguseta ja Mi-
lita).

Hoortsimees. Iku na nüüd ku... tee ei ollu
neid isei mirmä pidanu laskme... Kes
tääd, mis na wihage ära ei tee.

Willem. Kes sõi sirmä emäst sekpa

segäme arkab.

11

Poisid ja talumehed (olivad ülestõusnud ja
salkades tülitsejate ümber seisnud. Pooravad
nüüd kõik oma istumetele tagasi).

Mõned poisid. Jaa - kellel is-sinna sekkä-
segämist om?

Jüri-jüri. Om nee kaitse vana vana
pääd - nee om vana!

Mõned talumehed (naarides). Om küll!

Krak (seisab veel keskel, Waida-Jaanile).

Säääl sul nüüd om - ma tahi sul ju üteltte!

Kadakuule) ja siul tahi ma ka üteltte -
säääl sul nüüd om!

Waidalon pah. kätt ette laua juurde istunud).

Ja jah - seda pia ma puha nätä saama,
mia - Waida-Jaan, et rõõraste inimeste
peräst min poig anäp min sõna si kuule!

Jaa, see om puha min pehme, hää südäme
peräst!

Kadakuule on par. kätt ette laua juurde maha

istunud). Mis - mis - sia kõneled - ääst

südämest - sia?! - Mis-mia pia nätä

saama, ku seda valge ihen raadete...

häh... mis miul nüüd pää sehen ringi

käib...

Strak. See om viin!

Kadar (nutuselt). Kik albus om mul puha sin käest tullu ja tuleb veel! Sel aal juba... Os sa mul mu Miili jätten, miante mu majapidamine om os sa mul mitte Marit kaala aasus - sia tot om etig juba parempide tuisid - mitu korda ka mul ei ole ütelnu, et mia tema silmän sin kõrva muud ei ole ku kerjus - es puudu palju - kik usk ja lootus Jumale ja inimeste paale oli kadunud - Mis zõs sia sellest taamis inimene läbi tegeme piab, enne kuta aru appab saamad, et - kik om puha rumalus?!... Ja nüüd om see sin poig, kes mul tütre käest ära viib... kes muud veel supitilgakest keedab - või vastu tuleb, ku ma kodu lää? - Latsesse ka võtad sa mul käest ära... sina - sina wa - Herodes, wa Herodes!

Waida. Nüüd ole rait - nüüd pia sun, ma ole juba küllalt su lovi kuuln.

Kadar. Ega sa seda kuulda ei taha,

mis ja peris oled - nüüd on sul Herrodese
nimi ka juba palju? See ma sulle alle
appa ütles, ütse ja toist...

Arak. Egas te ometig liigutegijat ei lase
soimane akate.

Kadak. Ütse ja toist, sia va - naisteva-
hetaja!...

Piiri-Jüri (paneb Kadakule käe öla pääle).

Och - oh - oh - see ometig ei sünni - mia
arwa, siul on paras aig kodu minna.

Kadak. Noo, noo, mia kodu ei lää -
mia ta'as südame päält ära kõneltse - sös -
alle nõide mu wällä wisate.

Waida. No's - wisake ta wällä, täitke ta
tahtmine ära!

Kadak (on oma klaasi tühjaks joonud).

No sedä'p sa tahas, om mul ju ka üm-
mer mu widaksera - (paneb klaasi lüua
pääle ja pühib näiksega suud) Sa armad
neil ju ka lappu -

Piiri-Jüri. Mis?

Mõned. Wällä läwest!... (Hakkavad temast
kinni, nõuwad teda läwe poole, tõukavad
välja.)

90.
Kadak (väljatassimise ajal). Jaja, selle pe-
räst, et ta teile lasku annab - häbi,
mitte tilka ka ma ei joo siantse näest
siantse naisterahetaja - kokkukinnel-
taja - tüllnässätaja - (on juba väljas)
Herrades!

Waidatõustes üles; lähed selle lana juurde
(on Kadak istus). Ios, nüüd ek saab
kõrva rahu.

Juss (laulab). Küll see om ilus, küll see
om ilus,

Ja kena raadete,
Kui sõbra ästi, kui sõbra ästi
Üitsoiseg' lepiwi!

Poisid (naeravad).

Kadak (tuleb ruttu tagumisest lävest meest
tagasi). Siin ma ole jälle!

Poisid (naerdes). No näe, sääl ta om
ille!

Waidatõustes. Kõrtsimees, Kas
sias-ka ei jõuwa korda pidada? (Lähed
tahapode lana juurde.)

Kõrtsimees. Aga Kadak - ära nõ juba
tõiste pärast mul seda teta -

Ladak. Toiste pärast? Ära oia rumalt
juttu. See om ju neil päänali, see vällä-
riskamine, ja ku ma muvvesti sisse
tulli, saave na seda lobu ju kaits-kõrda-
Piiri-jüri (ülestoustes, Waidale). Kanna-
te väha, me õienteme selle asja kohe
jälle ära-tulge, mehe! (Peremehed tou-
sevad üles ja lähevad temale pah. poole
järele.)

Trak (poistele). Nüüd na lääve jälle
selle kaala ja seeskõrd ei oleki temä
jüri. Ega emme rahu ei saa, ku na mõ-
lempe vällän ei ole.

Ladak (on päälrippijate est taga-
nenud). Mis-tis tahade - mis-tis ta-
hade?

Piiri-jüri. Tule jälle vällä värske
luhi kätte, säääl lääb sul pää lahes.

Trak. Kulus-toistel ka ära.

Juss. Poisi, riskame mie Waida-
jaan vällä!

Poisid. Seda küll! (Lähevad temale järele.)

Kõrtsinaene. Ärge nüüd - ärge nüüd...

Kõrtsimees (nende juures, kes tagapool

Kadakut läve^{92.} poole tõivad). Laasi! -
ärge usse laasi katin lööge!

Juss. Waida peremees, sia võis nüüd
ka kodu minna.

Waida. Poisi - mia ole Waida - Jaan
mia - mia ei taha ütelda -

Willem (litsub temale ta lain kübara
silma). Sul ei oleks ka raja ütelda.

(Kõne poisid Waida - Jaani usse poole
trügivad, teevad peremehed sedasama Ka-
dakuga).

Kõrtsinaene Jussuke - vanamees -
Waida - peremehet viskama valla!

Kõrtsimees (ettepoole tormatis). Kga po-
si - mis te teede -!

Arak (seisab temale vaheseina juures
tee pääl es). Omu juba tett.

Willem. Hoho - väna - Kadak, tule sia -
Piiri - Jüri. Waida - Jaan, via mede
manu -

Juss. Kellel julgust om - tulgu!

Teised hääled. Ieh sulle üts - Juss,
koete jala vastu - loika - see sai!
Kõrtsinaene. Mees - mees - kaklewe!

(õuest)

93.
Kõrtsimees (lävest välja tormates). Kulla
inimese, olge ometigi mõistlikud - (Saab
ainult unse arada, kangeb aga kobe tupp
tagasi.) Oii, kuripatt, nüüd sai esi üte,
ollus ka paremp võinu sellele saia,
kellele ta mõtet olli. (Langeb istmele)

Hääled (väljas). Ka veel mõni tahab!
Anna tal, anna! - (Klaasurserunt
läheb puruks.) Soo, soo, soo, nõnda
piab oleme - laasisep tahab ka elada!
Arak. Kõrtsimees, kuule!

Kõrtsimees. Mis-sias tahad - inimeste
tüllü ajaja!

Hääled (väljas). Anna värü! Toete jala
vastu! (Äärm väljas jääb hoogsamaks.)
Arak. Ka sul keer ahelen om?

Kõrtsimees. Om jah!

Arak. Sõs ma lää vaguwise üle uss-
aia - olli see aga täenpe nits lõbus-
õhtu! Ääd öäd!

(Kuna ta par. kätt unsest ära läheb ja
väljas-kära edasi kostab, langeb esirüü)

Muudatus.

(Pool. Taga pah. kätt aken, par. pool ukse
 Pah. pool, tagast ettepoole astudes, lētt. Lett.
 tagasinas riivlid kaupadega. Ees-pah.
 kätt on toasinal nurk, kus kotid ja vaud
 kaupadega seisuvad, ja säält lähēb ukse
 kõrvaltuppa. Par. kätt seinas ripuvad ka-
 bad ja seisab pink ostjate jaoks. Laelamp
 kaubad ripuvad laest alla.)

b. etendus:

Kärt, Husta ja Kata.

Kata (istub letilama taga ja korjab koh-
 rinbe ühe kasti sisse).

Kärt (tõuseb tagapool istmelt üles ja
 tuleb ettepoole, kermal on sarvestpill nina
 pääl ja sukavardad näpu vahel). No, ka-
 sa kohvi-na juba wällä korjasid?

Kata. Warsti saab walmis.

Husta. Mia ei saa aru, misperäst sinu
 neid korjate laseb, sõnnik kaalub ju-
 kah!

Kärt (tasakesi Katale). Oigus-jah! -
 Hihi! om iki tark pää, sel Hustil!

(Waljusti.) Lase's-olta päale, mine
ärä magame ja lükkä kambre ussele
riiw ette!

Kata. Sedä ma ixi tee. Hääd sööd, per-
naine!

Kärt. Wõta suält matt kanaterädege-
ommukus-ööruse sisse walmis.

Husta (on üles tõusnud ja Katale järele
hiilinud). Kata!

Kata. Mis-sias-wel tahad?

Husta. Egäs-sedä puha waja tetä ei ole,
mis emä kässeb.

Kata. Ah sia arwad, et kanateri ei olexi
waja üten wõtta wõi?

Husta (naerab). Ah ei - hohö - see tõine asi.
Et sul matt nähen om, lääb mul peris-
õnnes. (Tahab Katale imbro hakata ja
sind anda.)

Kata. Miid wah! (Pristab Hustale parema
käega tolmu ja teri näkku). Hääd sööd,

Husta! (Lippab pah. kätt läwest wälja.)

Kärt. Husti - Husti - mis tempu sia's
teed? Kõhe tule nurgast wällä walge kätte.
Ma näe juba, pia ixi Kata tuba taga pa-

26.
nime ja wõtme oma kätte wõtme.

Husta (puhub ja puhastab emast). Ah emä - näed ju, ma ole puha puruge kogusen, - Hata ei salliki mint.

Härt. Ja jaa - seda ma juba tunne - nippmise ja näppmisege aakkal see asi pääle, sedawiisi ja toistwiisi äritets ja arjutets muud ku julgempes - need wiqurid ma tunne. Mine pane paremp luhgi kinni. Ää meel, Ku su kõrva sil me est ää saab - wedeleb pääle kirk see lühwe õntsa õhtupooliku liti chen perip pääl ja kõrweteb sä taga warasted sigid.

Husta. Ke es ole warasted.

Härt. Mis na sös ollive?

Husta. Waras om see, kes kõrva salakka midägi wõtab - kes alati illäksi wõtab ja täädä om, kus see jäeb, mis ta wõtab - see ei ole waras.

Härt. Mis see's om?

Husta. Sellel ei oleki weel nime.

Härt. No see om nus, seda ma kuule küll edimest korda.

Husta. Jaa, see om tulimus. (Läheb tagala-
rest välja, näha ja kuulda on, et aknalugid
kinni pannakse).

Kärt (lööb kahte kätt kokku). Jessuke, mis
noore inimese nüüd targa om - oi, oi, oi,
küll mõistava! - Ku see asi sedaväisi edesi
lääb, ei või ämp imeved latsi ka usku!

Ja jah!

Husta (on poovkse teise poole ka kinni pan-
nus).

7. etendus.

Ündised. Laane-Jaak (tuleb)

Laane-Jaak (peatab Hustat). Hammate
väha - tere õhtust! - Väike pits wenütse -
li kulus veel ära.

Kärt. Linnwad või?

Laane-Jaak. Noja, amma sedasama, mis
om.

Kärt (tõttab andma). Mis-sia's veel ummet
kolad? Sin kohus om ju ega õhtu kellä
kats me aig kodun olla, muudu uriseb
naine. (Halab klaasi täis.)

Laane-Jaak. No jaa, jäi väha illäs. (Joob.)

Kärt. Iha ju muudu kergesti säädusest üle

üle ei astu. Sõs-iki ^{98.} Kunnig midägi
ejiärälist olli?

Laane-Jaak. Ah, noh - see tulli sell
et Marguse ja Miilige kiriku man so
käit.

Härt. See on etig siämaani es-kesta
Laane-Jaak. Mis-ta ind küll sedä -
näst olin iki raasipse aiga korts
man kah.

Härt. Muial ka veel ollide?

Laane-Jaak. Es ole, meil jooksi ve ju
peigmeist puuti käest ära.

Härt. Mis-jutt see om? Mikeperäst?

Laane-Jaak. Noh, lubati ju ommen
selle asjale jälle riigs pääle tommate.

Härt. Mis sa aad? Kes es sedä lubas
tetä?

Laane-Jaak. Noh, mõlempe langu, kes
kortsist wällä wisat saiwe.

Härt. Mis see? Kelle te wällä wisasi
de?

Laane-Jaak. Noh, me wana-Kadaku
poisi Smalt poolt jälle wa Waida-Jaak
Selleperäst ju see kakelus tulli.

Härt. Jessuke!

Laane-Jaak. Jõs-ep koduvõimisege ja
tohtriõõmisege see aig ärä kätte.

Härt. Tohtert olli kã rãja?

Laane-Jaak. Jaa - üteli om väike sõõm
ära, see om iki sellest ilma.

Härt. Siantse tühjä asja pärast! Sellest
väsest om mul kahju.

Laane-Jaak. Nojaa, kahju jah, siul iki
mudipe kahju. Pidiki meelest ärä mine-
me, kãsko-weel siul pãllu terwist ütelti.

Härt. Sessi ss-siante olli?

Laane-Jaak. Siu weli.

Härt. Os-sa suur jumal - Jaan wõi?

Laane-Jaak (raha lãna pããle pannes).

Ja, jaa - temã jah! Ääd õhtut kah! (ära)

Härt (murralt). Ääd õhtut!

8. etendus:

Endised (ilma Laane-Jaanguita). Siis
Margus ja Miili.

Husta. Ääh, et mint sääl es-ole, kes-tããb,
kunas-siast nalja jälle saab!

Härt. Ooh - ooh - Jaanist mehest om mul
ale! Esã kah, et ta kodu ei tule, et õmetig

100
ei Kodu ei tule, et ometig oowi-väriäti
juba kimmi saas panna - temä käest
nuules Kigeparimpast, mis sääl oige
olli. Temä olli mudiki sääl ja - temä
ei ole wiga midägi, temä om tark. Dia
kah - woiis ka temä järgi püünda - woi
kahetsib weel, et ka sääl es-ole!

Husta. Hust ma's temä järgi püünda
sua, ku sa kodust wälä minna ei las
Thu emä lubas, mia sles siantesama
tark ku esä - kortsin käwra ja illä
Kodu tulla oskas mia kah.

Kärt. Waate, waate, mis sia paha ei
moista! - Huule! üts Kobistel koo-
gin!

(Koputatakse)

Kärt. Koh? Kes sääl om?

Margus (tuleb pah. rüüst, täidetud
libkott olal, hobuseriie ülewisatud).

Kärt Jessune - Margus!

Margus (räägib üle läwe tagasi). Tule
pääle, ei ole siin kedägi.

Miilid tuleb wiisitades nähtawale, suur
rätik ümber wõetud ja selja pääl solme

seotud, koms kae otsas^{101.}ohates). Pere õh-
tust, poe-pernaine!

Härt ja Husta. Ja Miili kah!

Margus wiskab hobuseriide pingi pääle).

Ja, ja, me jah.

Härt. Oh ke waese latse, ka ss-~~tede~~ asjate
asjale tõeste riips tahets-pääle tõmmate?

Margus. Jah, ommen! - Teil ka juba tää-
dä? Jah, selle üle ei maksa meil ämp
kõnelte, mee juba täänne, mis meil teta
üle jäeb. - Müüge mul riits-poojen papert,
ma taas-kirja kirjute. Istu raha pengi
pääle, Miili.

Härt. No kuidas ss-see ometig tulli?

Margus. Jaa - tulli! Tulli ka nõndsama-
lase Miili omal selite.

Härt (Miili käest kinni wõttes). No kõnele,
latseke!

Miili. Är mitte kuri olla, poe-pernaine,
mia mitte sellest kõnelse ei saa, süda
wähteb zehens...

Härt. O'sa armas Jumal, olede tee
küll üte waese latse!

Margus. Ommen me änäp ei ole. - Ha

tinapulka om kah? ^{102.}

Kärt (tippab leti tahas). Om iki - zehs
om kahi nits loigat otsage - kae ka
kirjutab.

Margus (nibutab toohi leti lanna lähedale ja rōt
pabdi, mis kusta talle varom riinli päält andi
kōndapalju ta kirjutab iki, ku miin waja
Miili. Margus öe!

Margus (pöörab ennast ümber). Jah?
Miili. Tul' siia!

Margus (tõuseb üles, läheb). Mis olli ss
Miili (hakkab tema kinnihölmast kinni, soos
tades). Margus, kelli sa kirjutad?

Margus. Isäle.

Miili. Mis sa tal kirjutad?

Margus. Jumalaga ajatruise kirja.

Miili. No kirjutet's pääle! (õuesles). Om
iki jälle miinl aiga edesi.

Margus (kurna ta leti juurde tagasi läheb).

Ma ole warsti walmis, ma tää juba,
kudas ma kirjutet. (Wōtab ajaline kas-
kust, lehitses ja hakkab, alati pliatsit
gums niisutades, kōwa käega kirjutamas.)

Kärt (kes päd wangutades mõlemaid

tähele paneb), Kusti! 103.

Kusta. Ja.

Kärt. Tule siia!

Kusta. Siin ma ole.

Kärt (sosistades), Nee kaitse, nee mul meele järgi ei ole!

Kusta (nõndasama). Miili om muu meele-järgi küll.

Kärt. Sina äntü^{*)}, kuidas sa veel nalja teta võid, ku õnnetus pellate om?

Kusta. Ja sa taas taada, miante, et keeltä võis?

Miili. Margus-õe!

Margus. Ja, kobe - lase õnnetige kiri valmis-kõijute.

Miili. Tule siia!

Margus. Kammate! (Tõuseb üles, pöörab kirja ja ajalehe nümber ja läheb Miili juurde).

Mis tahad's nüüd jälle?

Kusta (kiilub letilana juurde).

Miili (sosistades). Margus, kas see's piab oleme?

^{*)} häbita.

Margus (nõndasama)^{104.} Mis sa veel küsi
Miili, see piab oleme.

Miili. Nojah, ku see oleme piab! (Näeb
et Ilusta käe kirja järele ulatab.) Waate,
see tükitab sin kirja lugeme!

Margus (emast ümber pöördes). Ilusta!
Ilusta. Mia tahi ainult papert ümme-
käända, et sa kohe jälle kirjutame saad
akate.

Margus. Lase olla, sellege saa ma esiki
toime.

Miili (sosisitades). Margus, aga mis sõi
inimese ütlev?

Margus (nõndasama). Ega me nende
suid kinni panna ei saa.

Miili. Ei saa jah! (Näeb jälle Ilustat,
nagu eme, valjusti.) Juba jälle tükitab
meie kirja manü!

Margus (pöörab äkki ümber).

Ilusta (hüppab pika sammuga kuni
letilana otsani ja tuleb siis haavatud
ilmsüüntuse näoga ümbert lüüa ette-
poole.)

Margus (istudes). No - es saav ära

luge - va nukkur, mis sa ei ole?

(Kirjutab edasi.)

Husta. Emä!

Härt. Jaa!

Husta (sositades). Pääl kirja sehen piab iki mõni saladus oleme.

Härt (nõndasama). No midiki, ku aga tääs - mis!

Husta (nõndasama). Jaa, nõnda ei tääs me mitte midägi.

Härt (nagu enne, pääd raputades). Nüüd ei ole mu südä änämp sugugi rahu, - nee kaits - sääl, ää asi neil sehen ei ole.

Margus. Ioo, kirjute nüüd sia oma nime ka siia alla, Miili, sös om mede mõlempide nime. (Miili kirjutab.) Kä teil pitsert om kah, kirja kinni panna?

Husta. Om säälsaman kah, lassa pääl.

Margus. Husta om? Ah, näeki juba.

(Võtab restitaskust raha, näitab.) Kopik - see jääb pärast papre sest - enne pane ma temäge weel kirja kinni. (Põmbab tikuga tuld, sulatab lakkri ja litsub kopi - kuga sääle.) Miili, säe minekule valmis!

106.
Miili (tõuseb üles, võtab kompsu kätte).

Mia oleki juba valmis, Margus. - Ju
maleg. niid kah, poe = pernaine - ju
malege kah, Klusta. Olge terve kah
kige ää eest. - Oh, armas, kallis poe =
pernaine, küll om niis õnnetus, ku
tühnuklatsel ämp emä ei ole!

Kärt: Om küll, Miilike, om küll! Te
lede ju egätpidi ja mõlenpe vaese
latse. Kummakil ei ole emä, aga
toisel ku toisel om nass esä.

Miili. Ei mõista ära ütelt, kudas küll
neil päevil emä waja os ollu, ja weel
niid!

Kärt. Sedä ma usu, latseke, sedä ma
usu. Mia armas sul küll nõuu, ku
za miut usis - nõndsama ku oma
emä!

Miili (Kärdu ümbert kimmi lakates).

Jaa - jaa -!

Margus. Miili! Mia näe juba, sia ap-
kad toiste inimeste nõuu kulleme, ei
ooli miust miastigi.

Miili. Ei, ei, Margus, kudas ja sedä

107.
võid ütelda. Ära nüüd iki kohe kuri
olla. Siinge ma iki tule, lääne!

Margus (näitab kirja pääle lanna pääl).

Kiri - olge ääs - väige mul veel ära.

(Arwabussis)

Miili. Ja, poe = pernaine, är mitte kuri
olla. Me lääne nüüd. Ja ku me - selle-
peräst, et meil õige tee east kinni om
panti, oma pää järqi lääne, - poe =
pernaine, sia oled ää inimene, är sa meist
albamõte - miust mitte, kulla pai poe =
pernaine; mis inimese ka ütleva ja om,
- sia sia iki ka vaest Miilit meelen...!

(Rustu ära.)

Margus. Ja Margust kah! (Tõttab Miili
lile järle.)

Kärt (lööb käsa üle päa kokku). Jessuke,
jessuke! Mis jutt see neil ometige om?

Kusta (läve pääle astudes ja neile järle
vaadates). Na om joostan lammü, mitte
kummagit ei näe ämp!

9. etendus.

Kärt. Kusta. trak.

trak (lukkab Kusta läve päält tugga).

108.
Kees nee joostan om lammü? - Tere öht
- kellest te kõnelde?

Husta. Tere öhtust, esä! - Margus ja
Miili isä.

Arak. Ah nevä ollive, kes mul vastu
tullive? Mis nee's tahive?

Kärt. Nooh, nee aive isä õige imelik
ku juttu!

Husta. Ja Margus kirjuts-kirja, meie
pidawet ära sadame.

Arak. Kellele is?

Husta. Ja - seda ta es ütle - (näitab kir
ja) ja - pääle kirjutet ka ei ole!

Arak (wõtub kirja). Ja tee's küsü ka
mitte?

Husta. Es küsü.

Arak. Oled is üte (lampapää) lam
ännä - nüüd ma ei tää ju mitte midäq

Husta. Oh - esä - ja sääl piab midäq
sehen olenie.

Arak. No's wõtame kiri walla. (Teek
seda.)

Kärt. Ärä tetä. }
Husta. Aga esä! }

189
Arak (waatab neile haletsedes otsa). Tee-
lambaämma! - Kas jõe kiri ei wõi meie
endele kirjutet olla? Ja kuta ka ei ole,
me wõime ta ju kimmi jälle panna. Kohtu
petserepulgaga see kimmi pant ei ole ja
kopikuraha lõwraime me iki kustigilt.
(Arwab kirjapooznu.)

Kusta (lõob näega otsaesise vastu). Hõhõ!
Et seda ka meeli es tule! Isä om iki
tark!

Arak (pooltasa lugedes). „Armas-isa!“
(waljusti Kärdu ja Kustale.) Kiri om
Waha Waida-Jaanile. (Nagu enne, edasi =
lugedes) Et teie meie paarimiseku vastu
seisate... (jahmatab) hm - siis oleme
läinud, et ennast... Ah noh, - om wist
ikki tilgake palju wõet saanu, tähe
lääwe silmi ehk segamine! (Hoiaab
kirja enam walge ette). „Armas-isa!“ Et
teie meie paarimiseku vastu seisate, -
siis oleme läinud, et ennast ise igawesti
ühendada... (lõob kirja tasakesi nähta =
wate morkade liigutamistega lõpuni, lasab
näe langetada, weidra näoga iseenesele) Tee

110.
om ju see kihwtitemise kiri, mis-
seitung
sehen olli.

Husta. Mis om?

Arak. Ei midägi - (pöörab ennast ära)

Härt. Mis sul' s om?

Arak. No ei midägi!

Husta. Isä om ju peris eitünu.

Härt. Jaa, ja, sia oled nüost päris
valge päris-valge!

Arak. Midägi ma ei ole - ei oles ka
ime ku ma oles! - See om ju irmus.

(lapiti käega kirja pääle lühies) hirmus
- ära kihkete tahave na ennast!

Härt. Issä pojake!

Husta. Äi jössuke!

Arak. Ma pia kohe Waidale mineme

Husta (narrab). Hõhõhõ!

Härt (tormab temale kallale). Sia naan
weel! Sia!... Ka see naan-asi om?

Husta. Om isä kõrva oma-tõiste in
meste tülüässätamise eest saanu!

Arak (pahaselt). Mis juttu sa aad, ru
mal poiss, sia-midässäte? Keda
ässäte? Maa pääl mia ei ässäte. Kga

III.

tee ollus selle õnnetuse wõõru ära side,
mis tes olede nõnda rumale, ku te näede,
et inimestege asi anap õige ei ole ja
luside ära misma? Kes neil papert
and's, küsi mia, kes see and's?

Helsta. Mia unni papert, ja emä and's
tinapulga.

Arak. Poo, soo, wõi siis kah putub
see asi, no, sellest om mul kahju! Hääs,
et miul sellege midägi tegu ei ole! Hga
tee... arwasidewist küll, lass miut õöse
joosta nagu narr, ja teil om kodun ää
rahulik uni!? Mis? Pange tähel, mis
ma teil üttele. Endele otsapäältegemine
om keelet ja et küll jurnu inimestele anap
midägi teta ei saa, aga teid wõets ixi
käsile ja tõmmats kohtus, tee olede ju
selle asja täädja ja arwiteja, tinapulga
ja papre andja! Mia ole ju nüüd siant-
sama waene õnnetu, nagu Kladak ja
wana Waida-Jaan, täempse wõi õmmen
wõime na mu naise ja ainukse laste
wangi wia - wangioõwaste sehen om

teil ää-jah?!

112.

Thusta (langeb pingi pääle tagasi). Mi
salga maha - joogen papert - mia
salga maha!

Start (lööb meelärakeitmisel kahte kätt
kokku ja langeb istuli saiakorvi, mis
ühe kasti pääl seisis). Os sa püha tar
was, ku muud ku tinapulga pääle
wandmeri panda!

Arak (on neid vaipse võiduosõomuga
waatanud). Koh, palleke Jumalt, et mi
na weel kust - pärast kätte saame.

(Thusta ta põlvest wälja tormab
ja Start kui Thusta käed vaipsest risti
panevas, langeb

eesriie.)

Kolmas waatus.

(Näitelava seesama, mis esimese waatuse ka-
katusel. Hommikune aeg.)

1. stendus.

(Dalk inimesi tuleb teed mööda alla, nende
hulgas Piiri-Jüri, Juss, Willem, Liisa.
Mõnedel on põlewat lanternad ehk põlewat
beerud käes. Wana saant-Andres.)

Willem. Kuid võime wist tule ära kistu-
te?

Piiri-Jüri. Jaa, ja mia arwa, silmā ka
taskest pista, sest nõnda ku näta om,
armsa külāmehe...

Juss... külāmehe ja poisi, pia iki meid
ka meelen.

Piiri-Jüri. No olgu s's - armse külā-
mehe ja poisi...

Juss... ja naise ja tüdrukus...

Piiri-Jüri. No s's ne kah - ära waewate
ennäst, ega sin kurwa nalja üle täimpe
kennig i naara. Nagu näta, om wist
küll ega samm meil ilmaaigu astu.

Liisa. Mia lää's omast arust iki neile

114.
weel vastu, kes alt ⁵⁵⁰ orgu mooda piare t
leme, taas ometigi kaada, ka newa ka
mitte midagi (~~est~~) es lowa.

Mõned. Ja, ja, neile laame vastu weel
jah!

Piiri-Jüri. Miinkiperäst, kute waewa
ei pelga ja weel kõndi tahade. (Tahab
uitsiku pool astuda.)

Juss (kes seal pool seisis, peatab teda).
Hoes siä taad minna?

Piiri-Jüri. Mia lää ää wana Kadak
maast üles, see ju ei tääpellest asjast
weel mitte midagi.

Juss. No see olis weel kurwemp ku
min nali - paremp ku ta - seni ku
weel waha võimalik om - midagi
ei tää. dase olla!

Liisa. Küll om see temäl uits kuri
ärkamine!

Mõned (kahetsedes). Jah, om küll! Küll
om!

Willem. Pidäge waha, säält tulewe to
2. etendus.

Endised. Teine salk inimesi, new

115.
algas Laane-Jaak, Piider, Mari, tule-
rad eest par. poolt.)

Piider. Hoo-tere-katse lõuside midä-
ni?

Piiri-Jüri. Es.

Willelm. Mee ka mitte.

Piiri-Jüri. Ja's kuul ka midägi?

Laane-Jaak. Sedä küll, piaved iski si
tää kun oleme. . .

Juss. Ah ja.

Laane-Jaak. Aga mine vaatame-mi-
dägi si ole.

Piiri-Jüri. No sõs-te si tää paremed
midägi?

Laane-Jaak. Ei midägi.

Piiri-Jüri. Minge's-päale. Hääd ööd
kah.

Piider. Hääd ommukuit mede poolt vastu!

Mõned (läbiseqi). Jumaleq; Jumal kaasa!

Üks osa pöörab pah. pool. ära, teine osa
pöörab ülespoole. tinult wana sant = And-
res-jäeb wimmasena seisma ja ei tea, kum-
ba salga järle minna.)

3. stendus.

Wana sant-Andres, Kärt ja Kusta

(ilmuvad, kui teised juba minemul on).

Kärt. Nüüd oleme me juba külat ümber
joosnu, küll ja küll - Kus me veel vähe
mõttime ja mõistime - änäp ei jõuwa!

(Istub pah. kätt püti põhja pääle.)

Kusta. Wana sant-Andres om veel
sääb, temä tulli tõistege tõiselt poolt,
temä käest waja küsta.

Kärt. Sõs piäs temäle ästi kõwasti
kõrwa sisse konelime, temä muudu ei
kuule.

Kusta (peatab teda). Wana-Andres,
kuuled?

Andres (wäga wana, kepi najal kiwrus,
hammasteta, ei kuule). Jaa, jaa, kaup-
mehe Kustasma tunne küll - ära pida
de miut kinni, mia pia ju tõistege üt-
mineme - mia pia ju ütten mineme!

Kusta. Ütle ainult nõnda palju, ka te
neid lõuside?

Andres. Ah käuside? - Jaa, käusime

küll, kaitse tunni käsimine, es saa weel
sinna.

Husta. Kõis-sinna? Ka sa's toistege
üten es ole?

Andres. Kõle? - Jah, mits kõle käimine
iki oli, edesi ja tagasi, edesi ja tagasi -
min wananuhe jala wässewe ka ära -
jake akas kah. Aga mia ei jõe maha,
mia lää iki üten kah, ku toise puha
lääwe, - saab iki min sinu ka sellege.

Husta. No ka te's midägi löwwä - ka
- te midägi - es - löwwä?

Andres. Es löwwä? Mida?

Husta. No sedä, mis te otsede?

Andres. Otsede - otsede? Ka sös midä-
gi otsiti? - Jaa, sedä mia ei tää, sellest
mia ei tää. Mia mõtli, et - ulgani min-
ti, et kohekile pulma wõi peie minnäs
jalätsi kah.

Husta (naerab). No wot kus nali!

Andres. No sös es oleki pulma wõi peiele
minnek?

Husta. Mitte juttu kah sellest.

Andres. Heheh, kus jaht, ei oleki mitte pul.

118.
ma wõi peiet. Ja lass miut wana inimest
joosta. Jah, os ma ometig mõne käest
küsiinuh. — Jaajah, sös ma os küll pa
reny kodun woinu magade, sös ma
os küll woinu magade. Sedawisi joo
pool ööd ilma mööda ümmer ja — ei ole
ki ollu ei pulma ega peiet — ei pulma
ega peiet. (Pah. poolle ära)

4. stendus.

Kärt. Kusta, siis Kõrtsinaene.
Kusta. Ema, küll sa nääd, neid ei löu
däki kätte.

Kärt. No ega na ilmast wällä es saa
minna.

Kusta. Ku na omal otsa pääle teew
sös na om ju ilmast wällä.

Kärt. Ole wait — säält tuleb weel üits
latre tulege.

Kõrtsinaene (tuleb pah. poolt).

Kusta. See om kõrtsinaene, see tahab
pääwal tulege silmi pääst wällä kõr
wete.

Kõrtsinaene. Jumalel tenu, et ma su

Kätte sai, poepernaine, siint ep ma otsi!
Puhkur ja piper lõppi kuumma wiina tehen
otsa - terwel ööl es ole rahu. Nüüd na
tulewe mudiki jälle ja tahawe.

Kärt. Hohe ma tule ja anna. Aga ütle
nüüd esi, kõrtsinaine, ka siast ood
oled nämmü, ku tämpine? Ja weel ei ole
lõppu!

Kõrtsinaene. Jah, see om armus!

Kärt. Si mõista esiki, kust ja kuidas
neid kahetsime akate ja olla. Olliw ju
iki üte mahajäet waise latsesse, kelle
järgi kennig es-küsi, Margus ja Miili.
mõlempe - alle sila ikk's ta õntsa ema
peräst, et ei ole ämp armuandjad ega
oolokandjad! Jah, ja ema, kedä latsse sedä-
wisi taga ikewe, piawe ka iki üte kal-
li inimese ollu oleme, ega neid müidu
ämp mullast tagasi ei tahete, - neist
om siantsel kõrdal weel arwa põhja ale
meel. - Kadakust ja Waida-Jaanist weel
kõneleme, nee kaits ääd wanameest. . .

Kõrtsinaene. Nojah, es na ole ää inimese
ruha, mis sääl nüüd ütelte woi olla, aga

— see ollus küll iki ¹⁹⁰ olemede võin olla,
see temp, mis na nind teive, sedäviisi t
vele külärakvale pahandust ja jända-
mist teta...

Kärt. Ku see paljalt os-ollu, poeper =
naine, ku see paljalt os-ollu! Ei saa ära
üteltugi, mis miul veel oota om! Neid
saatve pääle surinagi veel toise ilu-
süntä inimese õnnetuse ja äda sisse!

Hoortsinaene. Mis sa ütled? Ärä miul
kõneltegi, poepernaine, ärä miul kõnel-
tegi, mis miul vaja täada! Waate,
miantse inimeselooma! No mian mõt-
li Kohe, kes siantse tüki ära teive,
nee saawe veel mõne muu asjaga wal-
mis, ku toiste amuse inimeste latset
Siantse ülejäänise!

Husta. Siantse, wäese latsekse, kellel
sä ega emä ei ole.

Hoortsinaene. Jaa, mee mõtline inimes-
test alati liiga palju ääd — ei mõista
küllalt ette waadata. Ollus iki waja ka
meeli tulete ollu, miantse emä nail mo-
lempil ollive.

Kusta. ^{lasi.} Nu kalli inimese, kedäs latse
weel arwa põhja taga ikeve.

Hõrtsinaene. Üits piab enne itege sehti
ja pärast läab tõisele, toine jälle topib
ennäst wägisi tõisele kaala. Ja mis
siantse wähetemise man weel muudu
rik es wõi johtude ja olla! Oi-oi, oi-oi,
selle üle wõis weel palju kõnelda!

Härt. Jajah, jajah, õigus küll. Ei ole
ime, ku siastest alba appad mõtlesime.

Hõrtsinaene. Kust ta's ime om, muid
ku- poepernaine, läämenüüd, suhkurt
om waja - - usu wõi mitte, nõnda ku-
das see puha om tullu, om see äste tullu,
anna jumal neile puhkamist ja meile
neist rahu! - Ei ollus-neid kätte wa-
nat ka waja meile kaala jätka ollu -

Härt. Waida- Jaani ja Kadakut wõi?

Kusta. Neid kätte ääd wanameest.

Hõrtsinaene. No nee om weel õige nee
parra, ei taha ütelda, aga - nee om nee
parra. . . (Mõlemad pah. poole ära)

Kusta. Hõhõhõ! Jah, miantses na nüüd
kätte järgi om jään, nee - waese latse,

122.
nee - kalli inimese ja nee - ää vaname
he! Puhha om na nähen närimentem lö
nū - nõnda palju ku neid om! Oisoi
höhöhö! (Laulab.)

Ei väits nõnda loika,
Ega kirves-rainka,
Sui öela vananaise -
Oma kuja keelega!

(Jookseb teistele järele.)

(Käitelavalähel ikka ja ikka wal-
gemako.)

5. etendus.

Kadak. Pärast Akas.

Kadak (teeb uhtsiku ukse lahti, astub
sirkamisi, enniast siutades ja ringutades
välja). Oeh! - (Astub paar sammu edasi)
Miili - Miili! (Wäike pause, pühib kinga
üle otsaesise ja liiskab sõrmevega läbi juuks-
te) See ei taha mul päälus sisse mantuda,
et ta mul silä läbi om lämmu ja weel
kugasi ei ole. - No ooda, sa linnupoig,
küll ma sut õöse ümber hulkme oppa!
Pia rist esi omale putru keetma akka-
me ja om ometige see ammat ammu

123.
meelest ära lammü, ei oska ämp parast
jagu jahu võtta ega soola panna - no is
ei oleki ka kikked seda söömist vaja! -
(Istub uuse kõrvale pingi pääle, võtab
piibu taskust ja topib.) Võtame is-sellest-
samast kattelst, mõjub ka. (Raiub tuld.)
Arak (on seni lähemale tulnud). Tere, Kadak!
Dak!

Kadak. Sja oled? No mis sja s-tahad?

Arak. Tulli ainult järqi raateme, ku
kangel ja endege oled.

Kadak. Kangel ma ole?

Arak. Ka sinje juba midägi kõnelte
võib.

Kadak. Mis ei vöi, ku midägi mõist-
likku om.

Arak. See p see asi om, ei ole mõistlikku,
ja - säd ka mitte. Wöid isi raasikse
melemõistuse kokku võtta.

Kadak. No s-kõnele!

Arak. Mia mitte, mia ole ainult Waida-
Jaani sõnatooja, tema ütleb sulle si.

Kadak. Waida = Jaan?

Arak. Jaa, selleperäst et see üts raske

oop om, mis temäs¹²⁴ ku sius ütewiisi pu-
tub.

Kadak. No nee elätse oobi, nee ollis
ju kull ka kannis ästi ära jaotet.

Arak. Olli mis olli, nalja ketta ja wiha
pidade si ole nüüd paras aig! (Pah. poolt
läält ta tuleb - ka sa temäge kõnelte ta
häd?)

Kadak. No lass ta kõnelte, ku tal
midägi ütelte om.

Arak (läheb Waida-jaanile vastu). Üt-
le tal's esi! - Jamma lää weel kõrra
waateme! Kik otsja ei ole weel tagasi

Waida-jaan (nokutab pääga)

Arak (draj).

6. etendus.

Kadak ja Waida-jaan

Waida-jaan (kahwatanud ja kurb, tuleb
pikkamisi ettepoole ja annab Kadakule
kätt). Tere ka!

Kadak. Mis sul's om - miante sa oled
(Nihutab pingi pääl aset andma)

Waida-jaan (istub tema kõrrale). Tere
oo ollime jalul, otseme ja otseme -

Kadak. Mis-te 's-otsedi? ^{125.}

Waida-Jaan. Medelatsi.

Kadak (väga rahulikult). Küll na tagasi tulewe.

Waida-Jaan (raputab pead, ka rahulikult). Ke ei tule änäp tagasi.

Kadak. Mis?

Waida-Jaan. Ieh loe! (Annab kirja.)

Kadak (loeb iseenesette ja raputab ippa enam ja enam pead).

Waida-Jaan (selle aja sees). Eilä õhtu illä ta mulle selle kirja tõi, - kaupmees, - me aime kohe külä kokku, - kik kotuse oleme me läbi otsin, kus weel wäha mõtelte wõis - mitte jälge - ja aiga, palju aiga om sest saania moodä.

Kadak (paneb kirja kokku ja annab selle rahulikult Waidale tagasi).

Waida-Jaan. Koh?

Kadak. Iuha rumalus!

Waida-Jaan (kuna ta kirja rinnataskusse pistab, ülestõustes). Ärä sedäwiisi konel-te, Kadak! - Ma joosi sin manu, tõiste inimeste mant ärä - kudas ma neid ka

126.
kenäme pia, otsmise est, aga - mia
ei jõuwa seda päält waadete, kudas na
mudiskimulikult ega kivi ja pöösä
kaga otsiwe, kuni õigata saaksive: Siin
na om... ja sös!... Ma tulli sös ära sin
manu, selleperäst et ma toist otsi, kel-
lel ka nõndasama om kumind, kellel
ka, ku inimeste kõnekõma tõuseb, woi
wast jääb, - eng rindu kinni tikrib jää-
ne!

Kadak. Ega sia's ometi tõesti ei arwa,
et na endelt-otsa pääle teewe?

Waida-Jaan. Jaa, seda ma arwa tõesti

Kadak. Ah, ei, ei, - mine nõ iki, mine
- see tüdruk, kes juba väiksest lastest
peräsi siante armas olli, ja ku ta üles
kaswi, - et roõm olli waadete - see pia
kõrrage ära oleme, üle õõ ära, nagu
oles ta ainult unel nätt?! Ei, ei, Jaan
siantse asja pääle om irmus kowa ja
suurt südant waja, mis ainult end
pääle mõtleb ja toistest ei ooli, - alba

inimest, alba inimest.^{127.} - Mede laste
om tõistsugutse, nee saawe aru, et ku
juba nõrra ilman oldas, sõs siia ka
eläme piab, niitsikik kuidas, - nõnda il-
ma ootmede newä is ole, newä täawe,
et see ei zümmü, enne oma esä mulda
tükkä. - Ei, ei, seda ei ole.

Waida-Jaan. Ma pelgä, ma pelgä, Kadak!
Mikemümm est ei ole mul ial
siast irmu ollu, ku - ilma pääle üttsinde
jäemise est - wõõraste inimeste sekkä,
kes ainult su wäntuse pääle iiläwe,
wihasett ega raasikse päewäwalguse pääle
waatewe, mis siul ka weel wastu naarab,
sõbra om ega abtusege, mis su pihka käib.
Juba ku mu naine ära zurri, tuli mul
see mõte: niind om Margus ainuke ja
wiimäne weel, kes zül jäeb, ku see ka
enne zint ära wõets?!... Ja niind, niind
om see nõnda, Kadak, niind om ta kä-
hen, see - üttsinte jäemine! - Ku sia ka
weel wiha kandme akkad, - sia, kellege
me selle kigeparempa aja stu sehen niits-
kõist ometiigi weel mõistime, - sõs ei ole

mul änäp kellege sõna weel kõnelte,
mitte - kellege sõna weel kõnelte!

Kadak (annab temale kätt, liigutatult). No,
no, Jaan! Ei, ei! Siasi pia sedäwiisi
kõneleme, sedä ei ole siust arjuna, teed
minu ka sedäwiisi arvas - - ja ku weel
sedä küsime akate, kes selle man sünda
om.

Waidar Jaan. No kes? Me mõlempe!

Kadak. Si mitte! Sedä tääd sa esiki
si mitte - mia - mia oma ciläse põr-
gu - päätärwege. See ärä need' joomine-
kwiat wõis ta wõtta! Miilile piame
kõwasti kinniteme, ku temä latsi
saab, et ta neid mitte juwra ei lase;
tähenteb piima, piima küll, aga mitte
tod alkoholi ei pia nende keele päüle
saama. - No lase olla! lase olla, me
saame weel latsi, ärä pelläte midägi,
Jaan, ärä pelläte, me'i wõime weel
naarda - me wõime weel naarda. -

Jaa - jaa - minu tüdruk ei ole rumal -
see om läbi ja läbi terve, see paremp
elab oma poisige, emme ku ta temäge

ureme nakkab - ja, ja, ¹²⁹kehe, see parem
lääb oma poisige. Küll sa näed, küll sa
juba näed. Miul om, nagu piis ega sil-
mäpilks mõni joostan tuleme ja ütlemine.
Lõusime juba kätte, lõusime juba, ja-
lun-täädäsi slun!

Waida-Jaan (pah. pool) Tuleb juba
inimesi!

7. etendus:

Endised. Arak. Mehed, naised,
tiidrukud, poisid, nende hulgas Piiri-
Jüri, Laane-Jaak, Jass, Juss, Piider,
Thomas, Willem, Mari ja diisa.

(Wäike pause)

Waida-Jaan. Noh, mis om?

Jass (õlasid kehitades). Mitte midägi!

Kadak. Ka te's ega'l pool käiside, ega'
nawi, ega' juhmita taga ja ega' karjatse
a õitse omi ka waatide?

Arak. Kus sia arwate mõistad, oleme
me ega'lpool ollu.

Piiri-Jüri. Mõtsan ka käänime ega'l
mulehel tõise külle.

Kadak. Ega'l pool - üttelede - ega'lpool?

130.
Ka te 's Hoodioru peräpohjan ka käi-
side, kus mõtsa rahel see väike sinä-
maa lapine om, mis vanast, ku weel
naine alle eeli, min kähen rendi pääl
olli, kus see min wana lagunu sinä-
kinn alle pörle pääl om? Ka te
sääl ka käiside?

Mõned (kurdatagust kratsides). Ei-sääl
me küll is käi!

Kadak. Jajaja! Kuulid - sinna na-
si ole sadnu! Sääl na om, säält me
na lõrväme! See om ju esimest mõis-
ta, ku need muial is ole, sös om na
sääl. Säält me na lõrväme!

Waidas Jaan. Aga kuidas me na
säält lõrväme? Kuidas?

Kadak. Ärä min kuraasi riku! Ku
na zurnust pärast mu ehen om, küll
ma sös sul ikku awite, küll ma sös
awite ikku.

Waidas Jaan. Olgu 's nõnda - muud ku,
lääme ruttu, ruttu-ruttu!

Kadak (teina käest kinni hakates). Tu-
le-lääme, jooseme katexsi, nagu väike

poisirse - nagu väikse^{131.} poisirse!

Waida-Jaan Jah, jah - nagu emme -
nagu vanast emme!

(Kui kõik emmast minema pööravad,
langeb

besprie)

Muudatus

(Heinamaa kõrge metsa vahel, espool
vana lagunenud, kõrge lähiga heinamaa.
Ukse laud on koost ära minemas, kõlguv
ainult veel ühe sagara otsas. Ukse kõrval
maa sisse löödud tikkude otsas pinn.)

(Koidupuna puulatvade pääl. Päike
tõuseb.)

8. etendus

Margus ja Miili. (Margus hüppab
laulu algul küüni lävest wälja, jääb pin-
gi kõrvale seisatama, wahib läve poole
tagasi ja tuleb siis natuke ettepoole.)

Duett.

Margus: Lõhka luuki vähe lahti,
Kae ku kena wällä wahti,
Päew ju pistab pilwist pää,
Ihm nü armas, make, hää!
Ihm nü armas, make, hää!

Miili: Tere, Margus, tere ka,
Haljas aas ja nuumaa!

Margus: Terwist, Miili, terwist sull'
Hõbe-selgel hommikul!

Miili: Kas sa näe, sääl kasepuu,
Nagu teaks tema ju,
Ladwast lausa punetab -
Jumal täab, mis sellest saab

Mõlemad: Aga rahu südames,
Rind mul tursub julgesti,
Waikne õnn me hinge sees,
Täewa isa tahab nü!
Täewa isa tahab nü!

Margus: Mina tean -

Miili: minaka -

Mõlemad: Õnnelik kui minagi

Miili: Hallim ka!

Margus. Mu kallim ka!

Miili. Muidugi!

Margus. No muidugi!

Margus (on pingi pääle üles astunud, ja tahab Miili ümbert kimmi võtta).

Miili (vastu kaitates). No ei, Margus - müüd jäta rahu (vaatab par. poole) Jeesuse - näe, säält tuleve inimese!

Margus. Ärä aia! Kus süa nee inimese peaste tuleve? (Vaatab sinna poole ja hüppab pingi päält maha) Woi kurivõrk!

Miili (kaob läve päält).

9. etendus.

õndised. Kadak, Waidar Jaan, Arak, mehed ja naised, poised ja tüdrukud.

Kadak (alles näitesinte taga). Tulge aga minul järgis, tulge aga minul järgikoh, ka te kuulde? Kellel eng seest wällän, ka see weel laulab? Eku na dunn ei oles, ka na sös weel laulas? (Marguse pääle näidates.) Säält ta sul om!

134.
Waida-Jaan. Margus!

Margus (natuke häbelikult). Tere ommu-
kust, isa!

Waida-Jaan. Kus sul tüdruk on? -
Tüdruk muretse enne ka siia!

Margus. No koke! (kiüni ära)

Kadak (kebe olles ja käsa hõõrudes). Koh,
sia wa immukott, wa immukott, sia-
mis ma ütli? Ära pelläte, ära ilma-
sotate pelläte! Warsti on na meil mö-
lempe siin, warsti on na mölempe siin!
Ma jo tääsi!

Margus (kiümist tülles, Miilit enese järele
tõmmates). No tule, tule, - newa tahawe
medege kõnelte.

Miili. Mias ei kõnel midägi - miil on
äbi! (Tuleb, ei löö sitmi üles, põllenurgaga
mängides, Marguse kõrval ettepoole. Mõlemad
saavad keskele, Margus oma ja Miili oma
isa kõrval seisma.)

Margus. No siin me oleme mölempe!

Kadak. No, sina!

Miili (mahalöödnud silmadega, annab tema-
le kätt). Tere ommukust, isa!

135
Kadaku võtab esiti tema käe ja tatsutab
seda, tõukab aga siis taemale). Oled sia aga
mul, - sia oled mul weli peenike!

Waida - Jaan. No, no, - ää, et na jälle sin
om! (Püüdis seni oma tundimustest üle saada,
nüüd aga, et Marqus mõju alla saada, lähe-
nub ta sellele wärisevate kätega ja sõnadega,
milledest läbi kõlab, et nad nõnda mõeldud ei
ole kui öeldud.) Sia, Marqus, mis tüppe
sa mul teed? - ära sa wõvate, - sia!...

Ka seda waja olli - seda wisi i mure,
siast i mure pääle aia? - Mine! - siast
tempu olli sul waja tetä? Siast tempu!

Marqus. Ja - esä, me es-mõista sünäst
awite, es lõwra teist teid!

Waida - Jaan. Soo - wsi sös muud ku-
ndele otsa pääle tegeme?

Marqus. Otsa pääle tegeme? Kes?

Waida - Jaan. Noh, tee!

Marqus. Mee? No seda küll ei ole meil
meeliki tullu.

Waida - Jaan. Mis? - te es tahaki endele
otsa tetä?

Marqus. No kuidas me's siantse patu-

mõtte pääle pidime ¹³⁶ tuleme? Les siantse
ullu jutu vällä om aianu?

Waida-Jaan. Ullu jutu vällä aianu?

Aga see siin? Siin ende kiri? Nüüd kõr-
rage om sul siante jutt, nagu si olesgi
sa selle pääle vällä lämmü!

Margus. Nüüd om esä veel kuri ko-
gunt, et me endel otsa pääle ei ole temmü.
Mis mias selle sest wõi, ku esä lugede
si mõista? Kirjan ei ole ju otsa-pääle-
tegemisest mitte sõna, sääl om ainult:
„me läämme, et emäst esi igäveste ühentei.“
No, ja seda oleme me temmü.

Miili (warjab näo Kadaku rimmel).

Arak. Kõge järgi, andge järgi, muudu
wõib kergesti tulla, et na teil kolmeks
wastu akkare!

Miili (astub Waida-Jaani juurde ja wõtab
selle käe, Margus läheneb Kadakule). No
ärge olge kurja, — me lubame jo teid me-
lempid käte pääl kanda ja teil ää last
se olla!

Arak. No kuulde, wana Kadak, om see
aga rumalus!

137.
Kadak (liigutatult). Ah ei, ei, see ei
ole rumalus - aga - hehe - selleliperäst
om ta ka - rumalus!

Waida-Jaan. Mia ei näe siin midägi
rumalust - see ei kõlba kohesile, et sa
sedäwiisi kõneled!

Kadak. No sia oled see paras, kes minil
seleteme tuleb, mis kõlbab, wõi ei kõlba!

Waidar-Jaan. No mudiki wõi mia siul
sedä ütelte.

Kadak. No - jaa - sia!

Waida-Jaan. No - jaa - mia!

Arak. Ka te jälle tullu tahade minnä?

Waida-Jaan ja Kadak. Mis?! - Om küll
pääigu sedä moodu! - Hehehe! - No ei,
ei, ei! (Annawad üksteisele kätt)

Miili (on Marguse stepoole tõmmanud).

Margus, küsles?

Margus. Koh? Ütelte tahid midägi?

Miili. Ka sia sellest arm soad, et inimese
endel armastuse pärast otsa-päüle
teta wõive?

Margus. Ei.

Mieli. Mia ka mitte. Selleperäst et, -
 hääd, Margus? ...

Lõpulaul.

Mieli. Ju lõbul, lustil, musundell
 Teeb hale lõpu surmakell,
 Ja ainult elugake
 Teeb rõõmu teistel, omale.

Koor. Ja kui kord hädas segi pään,
 Eks du kohale ta saa!

(Esriie.)
